

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 9.10.2024 r.
COM(2024) 469 final

2024/0258 (COD)

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie ustanowienia Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego
w Republice Mołdawii**

UZASADNIENIE

Polityka rozszerzenia Unii Europejskiej (UE) ma nadal kluczowe znaczenie dla ochrony i promowania pokojowej, stabilnej, silnej i zjednoczonej Europy. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie potwierdziła potrzebę zdecydowanych geostrategicznych inwestycji. Pełne członkostwo Republiki Mołdawii (zwanej dalej „Mołdawią”) leży w interesie politycznym i gospodarczym Unii oraz w interesie jej bezpieczeństwa. Stanowi ono bezpośrednią odpowiedź na europejskie aspiracje Mołdawian i przyczyni się do zapewnienia lepszych gospodarczych i społecznych źródeł utrzymania oraz do tworzenia bezpieczniejszej, pokojowej i dostatniej przyszłości.

Działania Mołdawii na rzecz konwergencji społeczno-gospodarczej z UE rozpoczęły się w 2014 r. wraz z tymczasowym wejściem w życie układu o stowarzyszeniu między UE a Mołdawią oraz pogłębionej i kompleksowej strefy wolnego handlu (DCFTA). Za pośrednictwem planu gospodarczego i inwestycyjnego Partnerstwa Wschodniego UE wraz z międzynarodowymi instytucjami finansowymi uruchomiły już inwestycje publiczne i prywatne w sztabiarowe projekty na rzecz Mołdawii o wartości 1,6 mld EUR. Plan gospodarczy i inwestycyjny pobudził inwestycje w sektorach krytycznych, takich jak łączność, efektywność energetyczna, rozwój przedsiębiorstw i konkurencyjność. W 2022 r. perspektywa przystąpienia do UE dała Mołdawii impuls do podjęcia reform strukturalnych i przyspieszenia dostosowania przepisów krajowych do dorobku prawnego UE, w szczególności w dziedzinie kwestii podstawowych, w tym praworządności, w celu uzyskania wczesnego dostępu do jednolitego rynku. Pandemia COVID-19 oraz duże koszty gospodarcze i społeczne wynikające z rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, a także podejmowane przez Rosję próby destabilizacji Mołdawii poprzez kampanie dezinformacyjne oraz wymuszenia energetyczne i ekonomiczne, wywarły jednak duży wpływ na zdolność tego kraju do ożywienia wzrostu gospodarczego i poczynienia postępów w przeprowadzaniu niezbędnych reform społeczno-gospodarczych. Mołdawia to jeden z najbiedniejszych krajów w regionie, jej produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca utrzymuje się na poziomie 29 % średniej UE, co wskazuje na znaczną lukę w konwergencji z UE. Przy obecnym tempie wzrostu gospodarczego i powolnym tempie konwergencji szybkie postępy Mołdawii na drodze do UE będą niemożliwe bez dalszego zdecydowanego wsparcia politycznego i gospodarczego.

Nowy plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich przedstawiony w 2023 r. stanowi potwierdzenie, że UE rozumie znaczenie wspierania partnerów z Bałkanów Zachodnich. Przyjmując specjalny Instrument na rzecz Ukrainy, UE dała wyraz swojemu niezachwianemu wsparciu dla tego kraju. Z kolei plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich miał pomóc krajom tego regionu w sprostaniu wyzwaniom związanym z konwergencją z UE oraz przyspieszyć proces akcesyjny. Proponowana pomoc finansowa stanowiła uzupełnienie istniejącego wsparcia finansowego. Aby zapewnić mołdawskiej gospodarce i mołdawskiemu społeczeństwu nowy i porównywalny bodziec do rozwoju, Komisja przedkłada plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii (szczegółowo przedstawiony w załączonym do niniejszego rozporządzenia komunikacie Komisji). Plan ten będzie stanowił bodziec do podejmowania reform i inwestycji niezbędnych do przyspieszenia procesu akcesyjnego i pobudzenia wzrostu gospodarki Mołdawii z korzyścią dla jej obywateli.

Plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii opiera się na trzech filarach:

- przyspieszenie reform społeczno-gospodarczych i reform w kwestiach podstawowych;
- poprawa dostępu do jednolitego rynku Unii Europejskiej;

- zwiększenie pomocy finansowej za pośrednictwem specjalnego Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego w Mołdawii (zwanego dalej „Instrumentem”).

Te trzy filary wzajemnie się wzmacniają i opierają się na wynikach procesu reform zgodnie z układem o stowarzyszeniu/umową DCFTA oraz planem gospodarczym i inwestycyjnym oraz umożliwiają zajęcie się podstawowymi strukturalnymi przyczynami niskiego wzrostu gospodarczego, co pozwoli na czerpanie korzyści społeczno-gospodarczych z integracji jeszcze przed przystąpieniem do UE. Niniejsze rozporządzenie koncentruje się na trzecim filarze planu wzrostu.

Proponowany instrument jest ściśle wzorowany na Instrumencie Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich¹.

Instrument jest centralnym elementem planu wzrostu gospodarczego i wprowadzi surową warunkowość, ponieważ **wypłaty środków finansowych UE będą uzależnione od postępów osiągniętych we wdrażaniu reform**, w szczególności w zwiększaniu konwergencji społeczno-gospodarczej i konkurencyjności, a także w obszarze kwestii podstawowych.

Instrument będzie finansowany z dwustronnych przydziałów w wysokości 420 mln EUR przewidzianych dla Mołdawii w budżecie Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” (ISWMR – „Globalny wymiar Europy”) na lata 2025–2027.

W latach 2025–2027 maksymalne zasoby udostępnione Mołdawii w ramach Instrumentu wyniosą 1 785 mln EUR (w cenach bieżących). Na kwotę tę składa się maksymalnie 1 500 mln EUR w formie pożyczek preferencyjnych i 285 mln EUR bezzwrotnego wsparcia finansowego. Oprócz maksymalnej kwoty dostępnej na wypłaty na rzecz Mołdawii, o której mowa powyżej, kwota 135 mln EUR zostanie zarezerwowana we wspólnym funduszu rezerw na udzielanie pożyczek.

Bezzwrotne wsparcie będzie obejmować wsparcie udzielane przez Unię na rzecz projektów zatwierdzonych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, czyli jednej z regionalnych platform inwestycyjnych, o których mowa w art. 32 rozporządzenia (UE) 2021/947, oraz wsparcie uzupełniające. Wsparcie uzupełniające będzie obejmować wsparcie dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i pomoc techniczną, i ma ułatwić realizację reform i proces przystąpienia Mołdawii do UE.

Ponadto oczekuje się, że Instrument uruchomi nowe inwestycje o wartości do 2 500 mln EUR ze strony międzynarodowych instytucji finansowych i sektora prywatnego. Podobnie jak ramy inwestycyjne dla Bałkanów Zachodnich platforma inwestycyjna dla krajów objętych polityką sąsiedztwa będzie głównym narzędziem realizacji inwestycji. **Plan gospodarczy i inwestycyjny** Partnerstwa Wschodniego pobudził kluczowe inwestycje, które będą teraz kontynuowane w ramach planu wzrostu gospodarczego. Inwestycje te będą kierowane do sektorów, które są kluczowe w stymulowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego, a mianowicie do sektorów: łączności, w tym zrównoważonego transportu, energii, transformacji ekologicznej i cyfrowej, edukacji i rozwoju umiejętności. Wdrażanie będzie prowadzone we współpracy z międzynarodowymi instytucjami finansowymi i bankami rozwoju państw członkowskich UE; zamierza się także przyciągnąć dodatkowe inwestycje, w tym ze strony sektora prywatnego.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1449 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich.

Aby Mołdawia mogła w pełni skorzystać z możliwości określonych w planie wzrostu gospodarczego, oczekuje się, że przygotuje ona program reform, w którym przedstawi **kluczowe reformy społeczno-gospodarcze i reformy w kwestiach podstawowych**, jakie kraj zamierza zrealizować w latach 2025–2027 w celu przyspieszenia konwergencji z UE. Program ten zostanie oceniony i zatwierdzony przez Komisję.

Program reform będzie spójny ze strategią wzrostu gospodarczego kraju, a jego celem będzie zaradzenie strukturalnym brakom hamującym zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu wzrost kraju².

Co najmniej 25 % kwoty udostępnionej w ramach wysoce preferencyjnych pożyczek dla budżetu Mołdawii będzie stopniowo przeznaczane na platformę inwestycyjną dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, aby zapewnić realizację kluczowych inwestycji. Będzie to uzupełnieniem bezzwrotnego wsparcia w formie przydziałów dwustronnych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa.

Podobnie jak w przypadku planu wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich, nowy Instrument będzie wdrażany za pomocą mechanizmów realizacji, które wybrano w celu maksymalnie szybkiego przeprowadzenia reform i realizacji powiązanych inwestycji, przy jednoczesnym utrzymaniu niezbędnych kontroli i ograniczeniu do minimum obciążeń administracyjnych dla Komisji Europejskiej, Mołdawii i innych partnerów wykonawczych. Kierowanie środków na inwestycje za pośrednictwem platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa zapewni dodatkowe zabezpieczenie przed ryzykiem powierniczym, biorąc pod uwagę fakt, że platforma ta obejmuje ugruntowane systemy kontroli finansowej, które opierają się również na normach kontroli wykonawczych instytucji finansowych ocenionych pod kątem spełnienia wymogów dotyczących filarów. Platforma inwestycyjna dla krajów objętych polityką sąsiedztwa zapewnia jednolite ramy współpracy między Komisją, państwami członkowskimi UE, dwustronnymi darczyńcami i instytucjami finansowymi. Wszystkie inwestycje będą opierać się na zasadach „nie czynić poważnych szkód” i „nie pozostawiać nikogo w tyle” oraz przyczynią się do osiągnięcia szerszego celu, jakim jest pomoc regionowi w przejściu na zieloną, neutralną dla klimatu i odporną na zmianę klimatu cyfrową gospodarkę sprzyjającą włączeniu społecznemu, zgodną z przepisami i normami UE.

Bezpośrednie wypłaty na rzecz budżetu krajowego i udostępnianie środków finansowych na potrzeby wniosków inwestycyjnych będą uzależnione od postępów w realizacji reform i spełnienia warunków płatności określonych w programie reform. Warunki płatności obejmują zestaw etapów jakościowych i ilościowych oraz harmonogram wypłat.

Ogólne warunki, które należy spełnić w celu uruchomienia płatności, to stabilność makrofinansowa, należyte zarządzanie finansami publicznymi, przejrzystość i nadzór nad budżetem.

Płatności będą realizowane zgodnie z ustalonym harmonogramem półrocznym, na podstawie należycie uzasadnionych wniosków złożonych przez Mołdawię i po weryfikacji przez Komisję, czy spełnione zostały odpowiednie warunki płatności. Jeśli warunki płatności nie zostaną spełnione, Komisja wstrzyma płatności lub potrąci z nich odpowiednią kwotę.

Wypłata odpowiednich wstrzymanych środków może nastąpić w ciągu 12 miesięcy po pierwotnym terminie określonym w programie reform, o ile warunki płatności zostaną spełnione w międzyczasie.

2

Wdrożenie trzech filarów określonych w planie wzrostu gospodarczego będzie zdecydowanie wspierać proces akcesyjny Mołdawii, bowiem przyspieszy proces dostosowywania tego kraju do wartości, przepisów i norm UE.

- **Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki**

Wsparcie w ramach Instrumentu będzie spójne z innymi formami dwustronnego wsparcia dla Mołdawii oraz wsparcia regionalnego, udzielanego za pośrednictwem innych instrumentów UE, przede wszystkim programu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, i będzie to wsparcie uzupełniać. Będzie opierać się na reformach na drodze do przystąpienia do UE i będzie spójne z programem stowarzyszeniowym. Wzmocni również obecne wsparcie i umożliwi przyspieszenie realizacji w Mołdawii założeń planu gospodarczego i inwestycyjnego Partnerstwa Wschodniego. Aby osiągnąć cele i założenia planu, należy położyć szczególny nacisk na sektory, które prawdopodobnie będą kluczowe w stymulowaniu zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego, takie jak łączność, transport, energia, transformacja cyfrowa, innowacje, edukacja na wszystkich poziomach i rozwój umiejętności.

- **Spójność z innymi politykami Unii**

Wdrożenie rozporządzenia będzie spójne z innymi obszarami działań zewnętrznych i polityki zewnętrznej (np. polityką rozszerzenia, polityką sąsiedztwa, wspólną polityką zagraniczną i bezpieczeństwa). Instrument uzupełni te działania przez przyspieszenie trwałej konwergencji społeczno-gospodarczej Mołdawii z UE w ramach przygotowań do członkostwa w Unii.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

- **Podstawa prawna**

Podstawą niniejszego wniosku jest art. 212 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Wniosek przedstawiany jest przez Komisję zgodnie z procedurą określoną w art. 294 TFUE.

- **Pomocniczość (w przypadku kompetencji niewyłącznych)**

Proponowany Instrument będzie wspierał Mołdawię w konwergencji z UE w kontekście polityki rozszerzenia. W związku z tym UE jest najlepiej przygotowana do udzielania takiej pomocy. Przygotowanie Mołdawii do członkostwa w UE najlepiej przeprowadzić na szczeblu UE.

Biorąc pod uwagę skalę potrzebnej pomocy, jedynie UE może udzielić Mołdawii długoterminowej pomocy zewnętrznej w sposób terminowy, skoordynowany i spójny. UE może wykorzystać swoją zdolność pożyczkową i zaoferować Mołdawii pożyczki na korzystnych warunkach, jak również zapewnić bezzwrotne wsparcie i gwarancje w perspektywie wieloletniej.

Delegatura UE w Mołdawii może zapewnić kompleksowy dostęp do informacji na temat wydarzeń mających wpływ na Mołdawię. Dzięki temu UE jest stale świadoma nowych potrzeb i okoliczności i może dostosować swoje wsparcie do zmieniających się potrzeb, w ścisłej koordynacji z innymi dwustronnymi lub wielostronnymi darczyńcami.

- **Proporcjonalność**

Wniosek jest zgodny z zasadą proporcjonalności, ponieważ ogranicza się do minimum wymaganego, by osiągnąć wymienione cele na szczeblu unijnym, i nie wykracza poza to, co konieczne do osiągnięcia tych celów.

Instrument ten proponuje się jako ukierunkowane działanie wspierające przyspieszone reformy w kraju, który musi nadrobić zaległości w stosunku do UE, aby zapewnić sprawne i korzystne dla obu stron rozszerzenie UE. Struktura Instrumentu opiera się w miarę możliwości na istniejącej strukturze wsparcia (ISWMR – „Globalny wymiar Europy”) lub na tych samych modelach finansowania (np. platforma inwestycyjna dla krajów objętych polityką sąsiedztwa), bazujących na istniejących, ale uproszczonych instrumentach (instrumenty oparte na wynikach).

- **Wybór instrumentu**

Zgodnie z art. 212 TFUE, w którym ustanowiono zwykłą procedurę ustawodawczą stosowaną przy przyjmowaniu środków mających na celu wdrażanie współpracy z państwami spoza UE, niniejszy wniosek ma formę rozporządzenia w celu zapewnienia jego jednolitego stosowania, a także zapewnienia, aby był wiążący w całości i bezpośrednio stosowany.

3. **WYNIKI OCEN EX POST, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW**

- **Oceny ex post/oceny adekwatności obowiązującego prawodawstwa**

Nie dotyczy.

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami**

Formalnych konsultacji z zainteresowanymi stronami nie można było przeprowadzić ze względu na pilną potrzebę przygotowania wniosku, tak aby mógł on zostać przyjęty w odpowiednim czasie przez Parlament Europejski i Radę na potrzeby jego operacyjności w 2025 r.

UE zapewni odpowiednią komunikację i widoczność celów i działań realizowanych w ramach Instrumentu, w Mołdawii, w UE i poza nią.

- **Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej**

Nie dotyczy.

- **Ocena skutków**

Ocena w formie dokumentu roboczego służb Komisji na poparcie wniosku zostanie przygotowana w ciągu trzech miesięcy od przyjęcia rozporządzenia.

- **Sprawność regulacyjna i uproszczenie**

Nie dotyczy.

- **Prawa podstawowe**

Warunkiem wstępnym przyznania wsparcia w ramach Instrumentu jest dalsze respektowanie przez Mołdawię i jej instytucje skutecznych mechanizmów demokratycznych, między innymi wielopartyjnego systemu parlamentarnego i praworządności, oraz zagwarantowanie poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Zobowiązanie

Mołdawii do przeprowadzenia reform i silna wola polityczna wyrażona przez władze są pozytywnymi sygnałami, potwierdzonymi w dokonanej przez Komisję ocenie zawartej w komunikacie w sprawie pakietu rozszerzeniowego z 2023 r.

4. WPLYW NA BUDŻET

Maksymalne środki, które mają zostać przekazane Mołdawii za pośrednictwem Instrumentu w latach 2025–2027, będą wynosiły 1 920 mln EUR dla wszystkich rodzajów wsparcia, z czego 420 mln EUR zostanie udostępnione w formie bezzwrotnego wsparcia, w tym rezerw, finansowanego z przydziału dwustronnego dla Mołdawii na lata 2025–2027 w ramach programu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, a 1 500 mln EUR – w formie pożyczek preferencyjnych udzielanych przez Unię.

Pożyczki będą przewidziane we wspólnym funduszu rezerw przy wskaźniku zasilenia rezerw wynoszącym 9 %. Rezerwa będzie pochodzić z bezzwrotnego wsparcia, którego źródłem będzie dwustronny przydział dla Mołdawii na lata 2025–2027 w ramach programu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”.

1 % komponentu bezzwrotnego wsparcia (4,2 mln EUR) zostanie przeznaczone na wydatki na pomoc techniczną i administracyjną związane z zarządzaniem Instrumentem, w tym z monitorowaniem, komunikacją, audytem i oceną.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

- **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Rozporządzenie określa szczegółowe przepisy dotyczące wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i oceny.

Komisja będzie ściśle monitorować wdrażanie Instrumentu. W pełnej zgodności z Traktatami Komisja będzie współpracować z Europejską Służbą Działań Zewnętrznych (ESDZ) w celu wdrażania Instrumentu i zapewnienia spójności działań zewnętrznych UE.

Mołdawia powinna wdrożyć system monitorowania oparty na kryteriach określonych przez Komisję i oczekuje się, że będzie co roku składać Komisji sprawozdania z realizacji programu reform. Obejmie to sprawozdawczość na temat postępów w osiągnięciu celów określonych w programie reform, usprawnienia jej systemu kontroli wewnętrznej, wykonania budżetu oraz wszelkich kwot nienależnie wypłaconych lub niewłaściwie wykorzystanych, a ostatecznie odzyskanych przez UE.

Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i komitetowi, o którym mowa w art. 27 rozporządzenia, roczną ocenę wykorzystania środków finansowych przekazanych w ramach Instrumentu.

Komisja przeprowadzi również ocenę *ex post* rozporządzenia.

- **Dokumenty wyjaśniające (w przypadku dyrektyw)**

Nie dotyczy.

- **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

Rozporządzenie określa szczegółowe przepisy dotyczące wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i oceny.

Wdrażanie w ramach Instrumentu odbywa się zgodnie z formami i metodami wdrażania określonymi w rozporządzeniu finansowym.

Komisja będzie ściśle monitorować wdrażanie Instrumentu. W pełnej zgodności z Traktatami Komisja będzie współpracować z Europejską Służbą Działań Zewnętrznych (ESDZ) w celu wdrażania Instrumentu i zapewnienia spójności działań zewnętrznych UE.

Mołdawia powinna wdrożyć system monitorowania oparty na kryteriach określonych przez Komisję i oczekuje się, że będzie co roku składać Komisji sprawozdania z realizacji programu reform. Obejmie to sprawozdawczość na temat postępów w osiągnięciu celów określonych w programie reform, usprawnienia jej systemu kontroli wewnętrznej, wykonania budżetu oraz wszelkich kwot nienależnie wypłaconych lub niewłaściwie wykorzystanych, a ostatecznie odzyskanych przez UE.

Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i komitetowi, o którym mowa w art. 27 rozporządzenia, roczną ocenę wykorzystania środków finansowych przekazanych w ramach Instrumentu.

Komisja przeprowadzi również ocenę *ex post* rozporządzenia.

- **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

Rozporządzeniem ustanawia się Instrument Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego w Mołdawii.

Rozdział I (Przepisy ogólne) obejmuje przedmiot Instrumentu (art. 1), definicje (art. 2), ogólne i szczegółowe cele Instrumentu (art. 3), zasady ogólne (art. 4) oraz warunki wstępne przyznania wsparcia (art. 5).

Rozdział II określa sposoby finansowania i wdrażania Instrumentu. W art. 6 określono zasady wdrażania Instrumentu w formie bezzwrotnego wsparcia finansowego (finansowanego z dwustronnego przydziału dla Mołdawii na lata 2025–2027 w ramach programu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”) oraz wsparcia w formie pożyczek. W art. 7 opisano zasady kwalifikowalności osób i podmiotów. Art. 8 poświęcony jest umowie dotyczącej Instrumentu, która ma zostać zawarta między Komisją a Mołdawią, i określać przede wszystkim postanowienia dotyczące audytu i kontroli oraz obowiązki i warunki w zakresie wypłaty płatności.

Rozdział III (program reform) określa szczegółowe wymagania i podstawę formułowania programu reform (art. 9) oraz zasady finansowania, w tym warunki w zakresie płatności (art. 10). W art. 11 szczegółowo opisano program reform, który Mołdawia ma przedłożyć, procedurę jego przedłożenia oraz elementy, jakie program powinien zawierać, w tym reformy i obszary inwestycji objęte finansowaniem ze środków Instrumentu oraz systemy zapobiegania nieprawidłowościom, nadużyciom finansowym, korupcji i konfliktom interesów w trakcie wykorzystywania środków finansowych pochodzących z Instrumentu oraz wykrywania i eliminowania tych zjawisk.

Komisja oceni program reform według kryteriów określonych w art. 12. Komisja przyjmie decyzję wykonawczą, jak opisano w art. 13, określającą orientacyjną kwotę wsparcia w formie pożyczki, która ma zostać wypłacona, jeżeli spełnione zostaną warunki płatności i przestrzegany jest ich harmonogram, a także płatności zaliczkowe, do których kwalifikuje

się Mołdawia. W art. 14 zezwala się Mołdawii na zaproponowanie zmienionego programu reform i zwrócenie się do Komisji o zmianę jej decyzji wykonawczej.

Art. 15 dotyczy umowy pożyczki, która ma zostać zawarta między Komisją a Mołdawią, oraz zawiera zasady regulujące zaciąganie pożyczek przez Komisję na rynkach. W art. 16 określono zasady tworzenia rezerw. Zasady wypłaty płatności zaliczkowych na rzecz Mołdawii, która uzależniona jest od spełnienia przez ten kraj warunków wstępnych opisanych w art. 5, określono w art. 17. W art. 18 opisano projekty w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa. W art. 19 szczegółowo opisuje się procedurę wypłat po spełnieniu zarówno warunków ogólnych dotyczących stabilności makrofinansowej, należytego zarządzania finansami publicznymi, przejrzystości i nadzoru nad budżetem, jak i warunków płatności określonych w programie reform.

Płatności będą realizowane co pół roku po przedłożeniu przez Mołdawię wniosku o uruchomienie środków finansowych w następstwie spełnienia w zadowalającym stopniu odpowiednich warunków płatności w formie etapów jakościowych i ilościowych, które należy osiągnąć. W przypadku negatywnej oceny Komisji część kwoty odpowiadająca niespełnionym warunkom płatności zostanie wstrzymana. Wstrzymane kwoty mogą zostać uruchomione dopiero wtedy, gdy Mołdawia należycie uzasadni, w kolejnym wniosku o uruchomienie środków finansowych, że powzięła niezbędne środki, aby zapewnić spełnienie w zadowalającym stopniu odpowiednich warunków płatności. Art. 19 stanowi również, że żadna kwota nie będzie wypłacana w odniesieniu do etapów jakościowych lub ilościowych, które nie zostaną osiągnięte do 31 grudnia 2028 r., a jednocześnie upoważnia się w nim Komisję do zmniejszenia kwot w przypadku naruszenia interesów finansowych Unii lub w przypadku poważnego naruszenia przez Mołdawię obowiązku określonego w umowach zawartych w ramach Instrumentu. W art. 20 określono zasady dotyczące przejrzystości dla osób i podmiotów otrzymujących finansowanie w celu realizacji programu reform.

Rozdział IV (Ochrona interesów finansowych UE) określa przepisy, których Komisja i Mołdawia muszą przestrzegać, aby zapewnić skuteczną kontrolę nad wdrażaniem Instrumentu. W art. 21 określono obowiązki, które mają zostać odzwierciedlone w umowie dotyczącej Instrumentu. Należy do nich stosowanie odpowiednich środków w celu: zapobiegania nadużyciom finansowym, korupcji, konfliktom interesów i nieprawidłowościom mającym wpływ na interesy finansowe Unii, oraz wykrywania i eliminowania tych zjawisk; unikania podwójnego finansowania; podejmowania działań prawnych, aby odzyskać środki, gdy zostały one sprzeniewierzone; gromadzenia odpowiednich danych na temat odbiorców środków w ramach Instrumentu; oraz określenia praw przyznawanych Komisji, Europejskiemu Urzędowi ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF-owi) i Prokuraturze Europejskiej (EPPO). Art. 21 uprawnia Komisję do zmniejszenia lub odzyskania kwot w przypadku naruszenia interesów finansowych UE, w przypadku gdy etapy jakościowe lub ilościowe przestały być spełniane lub w przypadku poważnego naruszenia przez Mołdawię obowiązku wynikającego z umów zawartych w ramach Instrumentu. W art. 22 określa się przepisy dotyczące systemów kontroli wewnętrznej Mołdawii.

W rozdziale VI (Monitorowanie, sprawozdawczość i ocena) określono wskaźniki i wyniki wykorzystywane w monitorowaniu i ocenie (art. 23), przewidziano ustanowienie tabeli wyników (art. 24), ocenę *ex post* Instrumentu (art. 25) oraz opisano zasady sprawozdawczości Mołdawii w kontekście dialogu gospodarczo-finansowego (art. 26).

W rozdziale VII (Przepisy końcowe) określa się procedurę komitetową (art. 27), przepisy dotyczące informacji, komunikacji i jawności (art. 28) oraz wejście w życie (art. 29).

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY**w sprawie ustanowienia Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego
w Republice Mołdawii**

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 212,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Unia opiera się na wartościach, o których mowa w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), do których należą demokracja, praworządność i poszanowanie praw człowieka. Wartości te stanowią część kryteriów przystąpienia ustalonych na posiedzeniu Rady Europejskiej w Kopenhadze w czerwcu 1993 r. (zwanym dalej „kryteriami kopenhaskimi”), które stanowią warunki kwalifikowania się do członkostwa w Unii.
- (2) Podstawą procesu rozszerzenia są określone kryteria, sprawiedliwa i rygorystyczna warunkowość oraz zasada „indywidualnych osiągnięć”. Zasadnicze znaczenie ma zdecydowane opowiedzenie się za zasadą „najpierw kwestie podstawowe”, które wymaga silnego skupienia się na praworządności, prawach podstawowych, funkcjonowaniu instytucji demokratycznych i reformie administracji publicznej, a także na kryteriach gospodarczych. Postępy zależą od wdrożenia przez Republikę Mołdawii (zwaną dalej „Mołdawią”) reform niezbędnych do dostosowania przepisów krajowych do dorobku prawnego Unii.
- (3) Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie pokazała ponadto, że rozszerzenie jest geostrategiczną inwestycją w pokój, bezpieczeństwo i stabilność. Unia jest w pełni i jednoznacznie zaangażowana na rzecz perspektywy członkostwa Mołdawii w Unii. Ukierunkowanie i zaangażowanie Mołdawii na rzecz członkostwa w Unii jest silnym sygnałem jej strategicznego wyboru miejsca we wspólnocie wartości. Droga Mołdawii do członkostwa w UE musi mocno opierać się na namacalnych i konkretnych postępach w zakresie reform.
- (4) Wsparcie starań na rzecz zreformowania systemów politycznych, prawnych i gospodarczych Mołdawii z myślą o jej przyszłym członkostwie w Unii i wsparcie procesu akcesyjnego leży we wspólnym interesie Unii i Mołdawii. Perspektywa członkostwa w Unii ma potężny transformacyjny wpływ i prowadzi do pozytywnych przemian demokratycznych, politycznych, gospodarczych i społecznych.
- (5) Konieczne jest przedstawienie niektórych korzyści wynikających z członkostwa w Unii przed przystąpieniem. Głównym elementem tych korzyści jest konwergencja gospodarcza. Obecnie konwergencja Mołdawii pod względem PKB na mieszkańca

wyrażonego w standardach siły nabywczej utrzymuje się na niskim poziomie wynoszącym 29 % średniej unijnej i nie rośnie wystarczająco szybko.

- (6) Negocjacje akcesyjne z Mołdawią rozpoczęły się w czerwcu 2024 r. i ważne jest, aby wsparcie dla tego kraju na drodze do przystąpienia do UE zostało dostosowane do poziomów porównywalnych z innymi krajami kandydującymi uczestniczącymi w negocjacjach akcesyjnych oraz aby zapewnione zostały współmierne zasoby.
- (7) Realizacja planu wzrostu gospodarczego dla Mołdawii wymaga odpowiedniego finansowania w ramach specjalnego nowego instrumentu finansowego – Instrumentu – aby pomóc temu krajowi we wdrażaniu reform sprzyjających zrównoważonemu wzrostowi gospodarczemu oraz osiągnięciu postępów w zakresie kwestii podstawowych.
- (8) Aby osiągnąć cele planu wzrostu gospodarczego dla Mołdawii, należy położyć szczególny nacisk na obszary inwestycji, które mogą pełnić funkcję kluczowych czynników stymulujących rozwój społeczny i gospodarczy: łączność, w tym zrównoważony transport, dekarbonizacja, energia, transformacja ekologiczna i cyfrowa, a także edukacja, uczestnictwo w rynku pracy i rozwój umiejętności, ze zwróceniem szczególnej uwagi na młodzież.
- (9) Instrument powinien opierać się na programie stowarzyszeniowym z Mołdawią oraz na pracach w ramach planu gospodarczego i inwestycyjnego Partnerstwa Wschodniego w Mołdawii, który zapoczątkował inwestycje w sektorach krytycznych, takich jak łączność, efektywność energetyczna, rozwój przedsiębiorstw i konkurencyjność.
- (10) Zrównoważona infrastruktura transportowa ma zasadnicze znaczenie dla poprawy łączności między Mołdawią a Unią. Powinna ona umożliwić włączenie Mołdawii do unijnej sieci transportowej. W zmienionej transeuropejskiej sieci transportowej (TEN-T) Komisja rozszerzyła o Mołdawię europejski korytarz transportowy Morze Bałtyckie – Morze Czarne – Morze Egejskie. Sieć TEN-T stanowi punkt odniesienia dla finansowania zrównoważonej infrastruktury transportowej, w tym dla ekologicznych środków transportu, takich jak kolej, oraz dla cyfryzacji sieci transportowych.
- (11) Instrument powinien wspierać inwestycje i reformy promujące dążenie Mołdawii do cyfrowej transformacji gospodarki i społeczeństwa zgodnie z wizją Unii na 2030 r. przedstawioną w komunikacie Komisji zatytułowanym „Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie”, wspierającą inkluzywną gospodarkę cyfrową, która przynosi korzyści wszystkim obywatelom. Instrument powinien ułatwiać Mołdawii osiągnięcie celów ogólnych i cyfrowych w odniesieniu do Unii. Jak podkreśliła Komisja w komunikacie z 15 czerwca 2023 r. zatytułowanym „Wdrożenie zestawu narzędzi na potrzeby cyberbezpieczeństwa sieci 5G”, zestaw narzędzi na potrzeby cyberbezpieczeństwa sieci 5G powinien stanowić punkt odniesienia dla finansowania unijnego, aby zapewnić bezpieczeństwo, odporność i ochronę integralności projektów infrastruktury cyfrowej w regionie.
- (12) Wsparcia w ramach Instrumentu należy udzielać na potrzeby osiągnięcia celów ogólnych i szczegółowych, na podstawie ustalonych kryteriów opatrzonych jasnymi warunkami płatności. Te ogólne i szczegółowe cele należy osiągać we wzajemnie uzupełniający się sposób. Instrument powinien wspierać proces rozszerzenia, przyspieszając dostosowanie do unijnych wartości, przepisów, zasad, norm, polityk i praktyk („dorobek prawny”) z myślą o członkostwie w Unii, zwiększyć tempo

stopniowej integracji Mołdawii z jednolitym rynkiem Unii oraz przyspieszyć jej konwergencję społeczno-gospodarczą z Unią. Instrument powinien również wspierać stosunki dobrosąsiedzkie.

- (13) Oprócz zwiększenia konwergencji społeczno-gospodarczej Instrument powinien również pomóc w przyspieszeniu reform związanych z podstawowymi elementami procesu rozszerzenia, takimi jak praworządność oraz prawa podstawowe, między innymi prawa uchodźców, osób należących do mniejszości, w tym mniejszości narodowych i społeczności romskiej, a także prawa lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transpłciowych i interseksualnych (LGBTI). Instrument powinien również przyczynić się do poprawy funkcjonowania instytucji demokratycznych i administracji publicznej; zamówień publicznych, kontroli pomocy państwa i zarządzania finansami publicznymi; zwalczania wszelkich form korupcji i przestępczości zorganizowanej; wysokiej jakości kształcenia i szkolenia oraz polityki zatrudnienia; transformacji ekologicznej kraju oraz jego celów klimatycznych i środowiskowych.
- (14) Instrument powinien pomóc Mołdawii w przygotowaniach do członkostwa w Unii zgodnie z istniejącą metodyką rozszerzenia³.
- (15) Instrument powinien uzupełniać istniejący dialog gospodarczo-finansowy bez uszczerbku dla jego zakresu, zwiększając tym samym integrację gospodarczą i przygotowania do wielostronnego nadzoru Unii nad polityką gospodarczą.
- (16) Instrument powinien propagować rozwój zasad skuteczności, z poszanowaniem dodatkowości i komplementarności w stosunku do wsparcia udzielanego w ramach innych programów i instrumentów unijnych oraz mając na uwadze unikanie powielania pomocy udzielanej na podstawie niniejszego rozporządzenia oraz innej pomocy – w tym zintegrowanych pakietów finansowych obejmujących finansowanie zarówno eksportu, jak i rozwoju – udzielanej przez Unię, państwa członkowskie, państwa trzecie, organizacje i podmioty wielostronne i regionalne, a także zapewnianie synergii między tymi rodzajami pomocy.
- (17) Zgodnie z zasadą inkluzywnych partnerstw Komisja powinna dążyć do tego, by prowadzono należyte konsultacje z odpowiednimi zainteresowanymi stronami w Mołdawii, w tym z partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, oraz by podmioty te miały dostęp w odpowiednim czasie do właściwych informacji, tak aby mogły odgrywać istotną rolę w opracowywaniu i wdrażaniu programów oraz w odnośnych procesach monitorowania.
- (18) Należy zapewniać pomoc techniczną, a także pomoc w zakresie współpracy transgranicznej, aby wspierać cele Instrumentu oraz wzmocnić odpowiednie zdolności Mołdawii do realizacji programu reform.
- (19) Instrument powinien zapewniać spójność z ogólnymi celami działań zewnętrznych Unii określonymi w art. 21 TUE, w tym z poszanowaniem praw podstawowych zapisanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, i wspierać osiągnięcie tych celów. Powinien w szczególności zapewnić ochronę i propagowanie praw człowieka oraz praworządności.
- (20) Instrument powinien pobudzać innowacje, badania naukowe i współpracę między instytucjami akademickimi a przemysłem, które wspierają transformację ekologiczną i cyfrową i promują lokalny przemysł, w szczególności lokalne

³ COM(2020) 57 final

mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz przedsiębiorstwa typu start-up.

- (21) Mołdawia powinna wykazać wiarygodne zaangażowanie na rzecz wartości europejskich, między innymi przez dostosowanie się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii, w tym do unijnych środków ograniczających.
- (22) Przy wdrażaniu Instrumentu należy uwzględnić strategiczną autonomię Unii, a także strategiczne interesy Unii i jej państw członkowskich oraz wartości, na których opiera się Unia.
- (23) Działania w ramach Instrumentu powinny wspierać postępy w osiąganiu standardów społecznych, klimatycznych i środowiskowych Unii, ustanowionych przez ONZ celów zrównoważonego rozwoju, celów porozumienia paryskiego przyjętych na mocy Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, Konwencji ONZ o różnorodności biologicznej i Konwencji ONZ w sprawie zwalczania pustynnienia, natomiast nie powinny przyczyniać się do degradacji środowiska ani szkodzić środowisku lub klimatowi. Działania finansowane w ramach Instrumentu powinny być zgodne z planami Mołdawii w dziedzinie energii i klimatu, z jej ustalonym na poziomie krajowym wkładem na mocy porozumienia paryskiego i ambicjami osiągnięcia neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r. Instrument powinien również przyczyniać się do łagodzenia zmiany klimatu i do zdolności do przystosowywania się do jej negatywnych skutków oraz do zwiększania odporności na zmianę klimatu. Finansowanie w ramach Instrumentu powinno w szczególności promować przejście na niskoemisyjną, neutralną dla klimatu i odporną na zmianę klimatu gospodarkę o obiegu zamkniętym.
- (24) We wdrażaniu niniejszego rozporządzenia należy kierować się zasadami równości i niedyskryminacji, opracowanymi w strategiach Unii równości. Należy przy tym wspierać i propagować równość płci i uwzględnianie aspektu płci, zapewnić znaczący udział kobiet w procesach decyzyjnych i wzmocnienie pozycji kobiet oraz dążyć do ochrony i promowania praw kobiet i dziewcząt, a także zapobiegać przemocy wobec kobiet i przemocy domowej oraz zwalczać je, biorąc pod uwagę odpowiednie unijne plany działania w sprawie równości płci oraz odpowiednie konkluzje Rady i konwencje międzynarodowe. Ponadto niniejsze rozporządzenie należy wdrażać przy pełnym poszanowaniu Europejskiego filaru praw socjalnych, w tym w odniesieniu do ochrony dzieci oraz praw pracowniczych. Instrument należy wdrażać zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i protokołem do niej, zapewniając dostępność inwestycji i pomocy technicznej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882.
- (25) Odzwierciedlając Europejski Zielony Ład jako strategię Europy na rzecz zrównoważonego wzrostu gospodarczego oraz znaczenie osiągnięcia celów w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z porozumienia międzyinstytucjonalnego, Instrument powinien przyczyniać się do osiągnięcia ogólnego celu zakładającego, że 30 % wydatków budżetowych Unii zostanie przeznaczonych na wspieranie celów klimatycznych oraz że 7,5 % budżetu w 2024 r. oraz 10 % w 2026 r. i 2027 r. będą stanowiły wydatki związane z różnorodnością biologiczną. Co najmniej 37 % bezzwrotnego wsparcia finansowego, w tym rezerw, udzielanego na rzecz projektów inwestycyjnych zatwierdzonych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, czyli jednej z regionalnych platform inwestycyjnych, o których mowa w art. 32

rozporządzenia (UE) 2021/947⁴, należy przeznaczyć na cele klimatyczne. Kwotę tę należy obliczyć przy użyciu wskaźników z Rio w związku z obowiązkiem zgłaszania OECD międzynarodowego finansowania działań związanych ze zmianą klimatu przez UE, a także innych umów lub ram międzynarodowych. Już w czerwcu 2025 r. unijne współczynniki klimatyczne, mające zastosowanie do wszystkich programów w wieloletnich ramach finansowych (WRF) na lata 2021–2027 i określone w dokumencie roboczym służb Komisji zatytułowanym „Struktura uwzględniania kwestii klimatu w wieloletnich ramach finansowych na lata 2021–2027” (SWD(2022) 225), będą również stosowane do wydatków na działania w zakresie klimatu w ramach działu 6 WRF („Sąsiedztwo i świat”). Instrument będzie zgodny z podejściem stosowanym przy innych instrumentach działu 6, aby zapewnić spójną sprawozdawczość w zakresie klimatu w regionie. Instrument powinien wspierać działania, które są w pełni zgodne z unijnymi normami i priorytetami w zakresie klimatu i środowiska oraz zasadą „nie czyni poważnych szkód” w rozumieniu art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 (6).

- (26) Projekty są zatwierdzane w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa po dokonaniu oceny przez Komisję i pod warunkiem uzyskania pozytywnej opinii państw członkowskich na forum zarządu platformy.
- (27) Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi i Mołdawią, powinna zapewnić zgodność, spójność, konsekwencję i komplementarność, większą przejrzystość i rozliczalność w dziedzinie udzielania pomocy, w tym przez wdrażanie odpowiednich systemów kontroli wewnętrznej i polityki zwalczania nadużyć finansowych. Wsparcie w ramach Instrumentu powinno być udostępniane z zastrzeżeniem warunków wstępnych, zgodnie z którymi Mołdawia utrzymuje i respektuje skuteczne mechanizmy demokratyczne, między innymi wielopartyjny system parlamentarny, wolne i uczciwe wybory, pluralistyczne media, niezależne sądownictwo i praworządność, oraz gwarantuje poszanowanie wszystkich zobowiązań na rzecz praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości.
- (28) Instrument powinien być zasilany zasobami z Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” w wysokości 420 mln EUR oraz obejmować pożyczki w maksymalnej kwocie 1 500 mln EUR w latach 2025–2027. Kwota ta powinna pokryć 9 % rezerw wymaganych na pożyczki (co odpowiada 135 mln EUR), wsparcie udzielane przez Unię na rzecz projektów zatwierdzonych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, o którym to wsparciu mowa w art. 18 ust. 2, oraz wsparcie uzupełniające, w tym wsparcie dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i pomoc techniczną. Bezzwrotne wsparcie powinno być finansowane z puli środków finansowych przydzielonych na program geograficzny „Sąsiedztwo” na podstawie art. 6 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (UE) 2021/947. Wszystkie przepisy rozporządzenia (UE) 2021/947 mają zastosowanie, chyba że w niniejszym rozporządzeniu wskazano inaczej. Proponowany Instrument jest ściśle wzorowany na Instrumencie Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich.
- (29) Decyzje o uruchomieniu wsparcia w formie pożyczek, o których to decyzjach mowa w art. 19 ust. 3, powinny zostać przyjęte w okresie od 1 stycznia 2025 r. do 30 czerwca 2029 r. Ten ostateczny termin obejmuje czas potrzebny Komisji na ocenę

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509 z dnia 23 września 2024 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, Dz. U. L 239 z 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

pomyślnego spełnienia odnośnych warunków płatności i na przyjęcie późniejszej decyzji o uruchomieniu środków.

- (30) Aby zmaksymalizować efekt dźwigni, który wywołuje unijne wsparcie finansowe, w celu przyciągnięcia dodatkowych inwestycji oraz aby zapewnić kontrolę Unii nad wydatkami, inwestycje wspierające program reform powinny być realizowane za pośrednictwem platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa. Co najmniej 25 % kwoty pożyczek uruchomionych na rzecz Mołdawii powinno zostać udostępnione przez Mołdawię na projekty inwestycyjne zatwierdzone w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa. Stanowi to uzupełnienie bezzwrotnego wsparcia udzielanego przez Unię na rzecz tych projektów.
- (31) Zobowiązania finansowe z tytułu pożyczek udzielanych w ramach Instrumentu nie powinny stanowić części kwoty gwarancji na działania zewnętrzne w rozumieniu art. 31 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/947.
- (32) Do niniejszego rozporządzenia zastosowanie powinny mieć horyzontalne przepisy finansowe przyjęte przez Parlament Europejski i Radę na podstawie art. 322 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Przepisy te zostały ustanowione w rozporządzeniu (UE, Euratom) 2024/2509 i określają w szczególności procedurę uchwalania i wykonywania budżetu w ramach zarządzania bezpośredniego i pośredniego w drodze dotacji, zamówień, pomocy finansowej, działań łączonych i zwrotu kosztów ekspertom zewnętrznym oraz przewidują kontrolę odpowiedzialności podmiotów upoważnionych do działań finansowych.
- (33) W stosownych przypadkach należy przewidzieć ograniczenia dotyczące kwalifikowalności w procedurach wyboru w ramach Instrumentu ze względu na szczególnie charakter działalności lub gdy działalność ma wpływ na bezpieczeństwo lub porządek publiczny.
- (34) Aby skutecznie wdrożyć Instrument, w tym ułatwić integrację Mołdawii z europejskimi łańcuchami wartości, wszystkie dostawy i materiały finansowane i zamawiane w ramach tego Instrumentu powinny pochodzić z państw członkowskich, Mołdawii, krajów kandydujących i umawiających się stron Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz państw, które – biorąc pod uwagę wielkość ich gospodarek – udzielają Mołdawii wsparcia na poziomie porównywalnym do wsparcia udzielanego przez Unię i dla których Komisja ustanowiła wzajemny dostęp do pomocy zewnętrznej w Mołdawii, chyba że dostawy i materiały nie mogą być pozyskane na rozsądnych warunkach w żadnym z tych państw.
- (35) Z Mołdawią należy zawrzeć umowę dotyczącą Instrumentu w celu ustanowienia zasad współpracy finansowej między Unią a Mołdawią oraz określenia niezbędnych mechanizmów związanych z kontrolą, nadzorem, monitorowaniem, oceną, sprawozdawczością i audytem w zakresie finansowania unijnego w ramach Instrumentu, przepisów dotyczących podatków, ceł i opłat oraz środków mających na celu zapobieganie nieprawidłowościom, nadużyciom finansowym, korupcji i konfliktom interesów oraz ich wykrywanie, prowadzenie postępowań w sprawie tych zjawisk i ich eliminowanie. W związku z tym należy również zawrzeć z Mołdawią umowę pożyczki określającą szczegółowe postanowienia dotyczące zarządzania finansowaniem udzielanym w formie pożyczek i jego wdrożeniem. Zarówno umowę dotyczącą Instrumentu, jak i umowę pożyczki należy przekazać na żądanie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

- (36) Umowa dotycząca Instrumentu powinna nakładać na Mołdawię obowiązek – zgodnie z unijnymi zasadami ochrony danych oraz obowiązującymi przepisami o ochronie danych – gromadzenia odpowiednich danych na temat osób i podmiotów otrzymujących finansowanie oraz dostępu do takich danych, w tym informacji o beneficjentach rzeczywistych, na potrzeby wdrażania programu reform.
- (37) Wdrażanie Instrumentu powinno opierać się na spójnym i uporządkowanym pod względem priorytetów zestawie ukierunkowanych reform i priorytetów związanych z inwestycjami w Mołdawii („programie reform”), zapewniającym ramy pobudzania inkluzywnego i zrównoważonego wzrostu społeczno-gospodarczego, jasno sformułowane i dostosowane do wymogów przystąpienia do Unii i kwestii podstawowych dotyczących procesu rozszerzenia. Program reform będzie służył jako nadrzędne ramy osiągnięcia celów Instrumentu. Program reform należy opracować w ścisłej konsultacji z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym partnerami społecznymi oraz organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Program reform powinien odzwierciedlać ich wkład. Wpłata wsparcia unijnego powinna być uzależniona od spełnienia warunków płatności oraz od mierzalnych postępów w realizacji reform określonych w programie reform ocenionym i formalnie zatwierdzonym przez Komisję. Uruchomienie środków finansowych powinno być odpowiednio zorganizowane i odzwierciedlać cele Instrumentu.
- (38) Program reform powinien obejmować ukierunkowane środki dotyczące reform oraz priorytetowe obszary inwestycji, wraz z warunkami płatności w formie mierzalnych etapów jakościowych i ilościowych, które wskazują na zadowalające postępy lub ukończenie realizacji tych środków, oraz harmonogram realizacji tych środków. Program reform powinien również zawierać wstępny wykaz planowanych projektów inwestycyjnych przeznaczonych do wdrażania w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa. Realizację takich etapów należy zaplanować nie później niż do 31 grudnia 2027 r., chociaż całkowite zakończenie środków, do których się odnoszą, może wykroczyć poza 2027 r., ale nie później niż do 31 grudnia 2028 r. Program reform powinien zawierać objaśnienie istniejącego w Mołdawii systemu skutecznego zapobiegania nieprawidłowościom, korupcji, w tym korupcji na wysokim szczeblu, nadużyciom finansowym i konfliktom interesów podczas wykorzystywania funduszy w ramach Instrumentu, a także wykrywania i eliminowania tych zjawisk oraz ustalenia w celu unikania podwójnego finansowania w ramach Instrumentu i innych programów unijnych, jak również podwójnego finansowania przez innych darczyńców.
- (39) Program reform powinien zawierać wyjaśnienie, w jaki sposób środki mają przyczynić się do osiągnięcia celów klimatycznych i środowiskowych oraz zasady „nie czyn poważnych szkód” i transformacji cyfrowej.
- (40) Środki w ramach programu reform powinny przyczyniać się do poprawy skutecznego systemu zarządzania finansami publicznymi i ich kontroli, zwalczania prania pieniędzy, unikania opodatkowania, uchylania się od opodatkowania, nadużyć finansowych i przestępczości zorganizowanej oraz do skutecznego systemu kontroli pomocy państwa, mającego na celu zapewnienie sprawiedliwych warunków wszystkim przedsiębiorstwom.
- (41) Program reform powinien zawierać opis takich systemów, a także konkretne etapy związane z rozdziałem 32, aby wesprzeć Mołdawię w dostosowaniu jej wymogów dotyczących audytu i kontroli do standardów unijnych. W przypadku gdy wniosek o uruchomienie środków finansowych obejmuje etap związany z rozdziałem 32,

o czym mowa w art. 19 ust. 2, Komisja przyjmuje decyzję zezwalającą na uruchomienie środków finansowych, jedynie jeżeli pozytywnie oceni ten etap.

- (42) Umowa dotycząca Instrumentu powinna zawierać również wskaźniki służące do oceny postępów w osiąganiu celów ogólnych i szczegółowych Instrumentu określonych w niniejszym rozporządzeniu. Wskaźniki te powinny opierać się na wskaźnikach uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym. Wskaźniki powinny być również w miarę możliwości spójne z kluczowymi wskaźnikami skuteczności działania zawartymi w decyzji wykonawczej Komisji zatwierdzającej programy reform dla Bałkanów Zachodnich na podstawie rozporządzenia (UE) 2024/1449 oraz w ramach pomiaru wyników EFZR+. Wskaźniki powinny być adekwatne, akceptowane, wiarygodne, proste i rzetelne.
- (43) Komisja powinna ocenić program reform na podstawie wykazu kryteriów określonych w niniejszym rozporządzeniu. W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze do zatwierdzenia tego programu reform. Komisja należycie uwzględni decyzję Rady 2010/427/UE (11) i rolę Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ) w stosownych przypadkach.
- (44) Program prac w rozumieniu art. 110 ust. 2 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509 przyjęty zgodnie z odpowiednimi przepisami rozporządzenia (UE) 2021/947 powinien obejmować kwoty finansowane z puli środków finansowych przydzielonych na program geograficzny „Sąsiedztwo” na podstawie art. 6 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (UE) 2021/947.
- (45) Biorąc pod uwagę potrzebę elastyczności we wdrażaniu Instrumentu, Mołdawia powinna mieć możliwość zwrócenia się do Komisji z uzasadnionym wnioskiem o zmianę decyzji wykonawczej, w przypadku gdy z powodu obiektywnych okoliczności program reform, w tym odpowiednie warunki płatności, nie jest już, częściowo lub całkowicie, możliwy do osiągnięcia. Mołdawia powinna mieć również możliwość złożenia uzasadnionego wniosku o zmianę programu reform, w tym w stosownych przypadkach przez zaproponowanie aneksów. Komisja powinna mieć możliwość zmiany decyzji wykonawczej.
- (46) Umowa dotycząca Instrumentu powinna nakładać na Mołdawię obowiązek – zgodnie z unijnymi zasadami ochrony danych oraz obowiązującymi przepisami o ochronie danych – gromadzenia odpowiednich danych na temat osób i podmiotów otrzymujących finansowanie oraz dostępu do takich danych, w tym informacji o beneficjentach rzeczywistych, na potrzeby wdrażania programu reform. Wsparcie finansowe na rzecz programu reform powinno być możliwe w formie pożyczki. W kontekście potrzeb finansowych Mołdawii należy zorganizować pomoc finansową w ramach zróżnicowanej strategii finansowania, o której mowa w art. 224 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509 i ustanowionej tamże jako jednolita metoda finansowania, która ma zwiększyć płynność obligacji unijnych oraz atrakcyjność i opłacalność emisji unijnej.
- (47) Należy udzielić Mołdawii pożyczek na wysoce preferencyjnych warunkach na maksymalny okres 40 lat i nie rozpoczynać spłaty kwoty głównej przed 2034 r.
- (48) Biorąc pod uwagę, że ryzyko finansowe związane ze wsparciem dla Mołdawii w formie pożyczek w ramach Instrumentu jest porównywalne z ryzykiem finansowym związanym z operacjami udzielania pożyczek na podstawie rozporządzenia (UE) 2021/947, wskaźnik zasilenia rezerw na zobowiązania finansowe z tytułu pożyczek na

podstawie niniejszego rozporządzenia powinien wynosić 9 %, zgodnie z art. 214 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509, a finansowanie zasilania rezerw powinno pochodzić z puli środków finansowych przydzielonych na program geograficzny „Sąsiedztwo” na podstawie art. 6 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (UE) 2021/947.

- (49) W celu zagwarantowania Mołdawii wystarczającego finansowania początkowego na realizację pierwszych reform należy zapewnić jej dostęp do maksymalnie 7 % całkowitej kwoty przewidzianej w ramach Instrumentu, po odliczeniu wsparcia uzupełniającego, w tym wsparcia dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i pomocy technicznej, oraz rezerw na pożyczki, w formie płatności zaliczkowych, z zastrzeżeniem dostępności środków i przestrzegania warunków wstępnych wsparcia w ramach Instrumentu.
- (50) Należy zagwarantować zarówno elastyczność, jak i możliwość programowania w udzielaniu wsparcia unijnego dla Mołdawii. Co sześć miesięcy Mołdawia powinna składać należycie uzasadniony wniosek o uruchomienie środków finansowych, najpóźniej dwa miesiące po terminie planowanej realizacji etapów, określonym w decyzji wykonawczej Komisji zatwierdzającej program reform. W tym celu środki finansowe w ramach Instrumentu należy uruchamiać zgodnie z ustalonym harmonogramem półrocznym, z zastrzeżeniem dostępności finansowania, na podstawie wniosku o płatność złożonego przez Mołdawię i po weryfikacji przez Komisję zadowalającego spełnienia obu ogólnych warunków związanych ze stabilnością makrofinansową, należytym zarządzaniem finansami publicznymi, przejrzystością i nadzorem nad budżetem oraz odpowiednich warunków płatności. W przypadku gdy warunek płatności nie zostanie spełniony zgodnie z orientacyjnym harmonogramem określonym w decyzji zatwierdzającej program reform, Komisja może wstrzymać w całości lub częściowo uruchomienie środków finansowych odpowiadających temu warunkowi, zgodnie z metodyką dotyczącą częściowych płatności. Uruchomienie odpowiednich wstrzymanych środków finansowych może nastąpić w kolejnym terminie uruchomienia środków finansowych i do dwunastu miesięcy po pierwotnym terminie określonym w orientacyjnym harmonogramie, z zastrzeżeniem spełnienia warunków płatności. W pierwszym roku wdrażania termin ten należy wydłużyć do 24 miesięcy od pierwotnej negatywnej oceny.
- (51) Na zasadzie odstępstwa od art. 116 ust. 2 i 5 rozporządzenia finansowego należy ustalić termin płatności wkładów do budżetów państw, począwszy od daty przekazania Mołdawii decyzji zatwierdzającej wypłatę, i wykluczyć płatność odsetek za zwłokę przez Komisję na rzecz Mołdawii.
- (52) Na wniosek Parlamentu Europejskiego w ramach procedury udzielania absolutorium Komisja powinna przedstawić szczegółowe informacje na temat wykonania budżetu Unii w ramach Instrumentu, w szczególności w odniesieniu do przeprowadzonych audytów, w tym stwierdzonych niedociągnięć i podjętych środków naprawczych, oraz w odniesieniu do projektów zatwierdzonych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, w tym, w stosownych przypadkach, kwotę współfinansowania Mołdawii, a także inne źródła wkładów, w tym z innych unijnych instrumentów finansowych.
- (53) W ramach unijnych środków ograniczających przyjętych na podstawie art. 29 TUE i art. 215 TFUE żadne środki finansowe ani zasoby gospodarcze nie mogą być udostępniane, bezpośrednio lub pośrednio, dla lub na rzecz wyznaczonych osób prawnych, podmiotów lub organów. Takie wyznaczone podmioty oraz podmioty

będące ich własnością lub przez nie kontrolowane nie powinny być zatem wspierane z Instrumentu.

- (54) W trosce o przejrzystość i rozliczalność Mołdawia powinna publikować dane na temat ostatecznych odbiorców otrzymujących kwoty finansowania przekraczające równowartość 50 000 EUR łącznie podczas wdrażania reform i inwestycji w ramach tego Instrumentu.
- (55) Zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) 2024/2509, rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013 (13) oraz rozporządzeniami Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 (14), (Euratom, WE) nr 2185/96 (15) i (UE) 2017/1939 (16) interesy finansowe Unii należy chronić za pomocą proporcjonalnych środków, z uwzględnieniem środków w zakresie zapobiegania nieprawidłowościom, nadużyciom finansowym, korupcji, konfliktom interesów i podwójnemu finansowaniu, wykrywania i eliminowania tych zjawisk oraz prowadzenia postępowań w ich sprawie, odzyskiwania środków utraconych, nienależnie wypłaconych lub nieodpowiednio wykorzystanych.
- (56) W szczególności, zgodnie z rozporządzeniami (Euratom, WE) nr 2185/96 i (UE, Euratom) nr 883/2013, Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) powinien mieć możliwość prowadzenia dochodzeń administracyjnych, w tym kontroli na miejscu i inspekcji, w celu ustalenia, czy miały miejsce nadużycie finansowe, korupcja lub wszelka inna nielegalna działalność na szkodę interesów finansowych Unii.
- (57) Zgodnie z art. 129 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509 należy przyznać niezbędne prawa i dostęp Komisji, OLAF-owi, Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu oraz, w stosownych przypadkach, Prokuraturze Europejskiej (EPPO), w tym ze strony osób trzecich zaangażowanych we wdrażanie środków finansowych Unii.
- (58) Komisja powinna zapewnić skuteczną ochronę interesów finansowych Unii w ramach Instrumentu. Biorąc pod uwagę długą historię pomocy finansowej udzielanej Mołdawii również w ramach zarządzania pośredniego oraz biorąc pod uwagę jej stopniowe dostosowywanie się do unijnych norm i praktyk kontroli wewnętrznej, Komisja powinna w dużym stopniu polegać na funkcjonowaniu mołdawskich systemów kontroli wewnętrznej i zapobiegania nadużyciom finansowym. W szczególności należy niezwłocznie informować Komisję i OLAF, a w stosownych przypadkach również EPPO, o wszystkich podejrzewanych przypadkach nieprawidłowości, nadużyć finansowych, korupcji i konfliktu interesów, które mogą wpłynąć na wykorzystanie środków finansowych w ramach Instrumentu.
- (59) Mołdawia powinna ponadto niezwłocznie zgłosić Komisji nieprawidłowości, w tym nadużycia finansowe, będące przedmiotem wstępnych ustaleń w postępowaniach administracyjnych lub sądowych, oraz regularnie informować ją o przebiegu postępowań administracyjnych i sądowych. W celu zbliżenia do dobrych praktyk w państwach członkowskich, zgłaszanie to powinno odbywać się za pomocą środków elektronicznych ustanowionych przez Komisję, przy użyciu systemu zarządzania nieprawidłowościami.
- (60) Mołdawia powinna ustanowić system monitorowania służący do sporządzania półrocznego sprawozdania na temat spełnienia warunków płatności określonych w jej programie reform, towarzyszącego półrocznemu wnioskowi o uruchomienie środków finansowych. Mołdawia powinna gromadzić dane i informacje umożliwiające

zapobieganie nieprawidłowościom, nadużyciom finansowym, korupcji i konfliktom interesów w odniesieniu do środków wspieranych przez Instrument, a także wykrywanie i eliminowanie tych zjawisk, oraz zapewniać dostęp do tych danych i informacji.

- (61) Komisja powinna zapewnić jasne mechanizmy monitorowania i niezależnej oceny w celu umożliwienia skutecznej rozliczalności i przejrzystości przy wykonywaniu budżetu Unii, a także skutecznej oceny postępów w osiąganiu celów niniejszego rozporządzenia.
- (62) Komisja powinna przedstawiać Parlamentowi Europejskiemu i Radzie roczne sprawozdanie z postępów w osiąganiu celów niniejszego rozporządzenia.
- (63) Komisja powinna przeprowadzić ocenę Instrumentu po jego zakończeniu.
- (64) Mołdawia powinna wspierać wolne pluralistyczne media, które wzmacniają i promują zrozumienie unijnych wartości oraz korzyści i obowiązków wynikających z potencjalnego członkostwa w Unii, jednocześnie podejmując zdecydowane działania w zakresie przeciwdziałania zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje. Powinna również zadbać o proaktywną, jasną i spójną komunikację publiczną, w tym na temat unijnego wsparcia. Odbiorcy finansowania unijnego powinni aktywnie podawać informacje o pochodzeniu unijnego finansowania i zapewniać jego widoczność, zgodnie z podręcznikiem na temat informowania o działaniach zewnętrznych Unii Europejskiej i ich eksponowania.
- (65) Wdrażaniu Instrumentu powinna również towarzyszyć wzmocniona komunikacja strategiczna i dyplomacja publiczna, która ma na celu propagowanie wartości Unii oraz podkreślanie wartości dodanej wsparcia Unii.
- (66) Ponieważ cele niniejszego rozporządzenia nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 TUE. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
- (67) Aby zapewnić Mołdawii terminowe finansowanie bez dalszej zwłoki, niniejsze rozporządzenie powinno wejść w życie następnego dnia po jego publikacji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

ROZDZIAŁ I

Przepisy ogólne

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsze rozporządzenie ustanawia Instrument Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego w Mołdawii na lata 2025–2027 („Instrument”).

2. Celem rozporządzenia jest wsparcie Mołdawii w przeprowadzeniu reform związanych z UE, w szczególności zgodnych z wartościami unijnymi inkluzywnych i zrównoważonych reform społeczno-gospodarczych oraz reform związanych z kwestiami podstawowymi dotyczącymi procesu rozszerzenia, a także inwestycji służących realizacji programu reform Mołdawii.
3. O ile w niniejszym rozporządzeniu nie wskazano inaczej, do wdrażania Instrumentu zastosowanie mają zasady określone w rozporządzeniu (UE) 2021/947.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

- 1) „Mołdawia” oznacza Republikę Mołdawii;
- 2) „umowa dotycząca Instrumentu” oznacza porozumienie zawarte między Komisją a Mołdawią określające zasady współpracy finansowej między Mołdawią a Komisją na podstawie niniejszego rozporządzenia; porozumienie to stanowi umowę w sprawie finansowania w rozumieniu art. 114 ust. 2 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509;
- 3) „ramy polityki rozszerzenia” oznaczają ogólne ramy polityki służące wdrażaniu niniejszego rozporządzenia określone przez Radę Europejską i Radę, które obejmują zmienioną metodykę rozszerzenia, umowy ustanawiające wiążące prawnie stosunki z Mołdawią, w stosownych przypadkach ramy negocjacyjne regulujące negocjacje akcesyjne z kandydatami, a także rezolucje Parlamentu Europejskiego, odpowiednie komunikaty Komisji – w tym, w stosownych przypadkach, komunikaty dotyczące praworządności – oraz wspólne komunikaty Komisji i Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa;
- 4) „umowa pożyczki” oznacza porozumienie zawarte między Unią a Mołdawią określające warunki mające zastosowanie do wsparcia w formie pożyczek w ramach Instrumentu;
- 5) „program reform” oznacza kompleksowy, spójny i uporządkowany pod względem priorytetów zbiór ukierunkowanych reform i priorytetowych obszarów inwestycji w Mołdawii, zawierający warunki płatności wskazujące na zadowalające postępy lub ukończenie realizacji powiązanych środków, a także orientacyjny harmonogram realizacji tych reform i obszarów inwestycji;
- 6) „środki” oznaczają reformy i inwestycje określone w programie reform na podstawie rozdziału III;
- 7) „warunki płatności” oznaczają warunki uruchomienia środków finansowych w postaci obserwowalnych i mierzalnych etapów jakościowych lub ilościowych, które Mołdawia ma realizować zgodnie z programem reform na podstawie rozdziału III;
- 8) „działanie łączone” oznacza działanie wspierane z budżetu Unii, łączące bezzwrotne formy wsparcia z budżetu Unii ze zwrotnymi formami wsparcia zapewnianymi przez instytucje finansowania rozwoju lub inne publiczne instytucje finansowe, w tym agencje kredytów eksportowych, lub przez komercyjne instytucje finansowe i inwestorów;

- 9) „ostateczny odbiorca” oznacza osobę lub podmiot otrzymujący finansowanie z Instrumentu; w przypadku tej części finansowania, którą udostępnia się jako pomoc finansową, ostatecznym odbiorcą będzie skarb państwa Mołdawii; w przypadku tej części finansowania, którą udostępnia się za pośrednictwem platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, ostatecznym odbiorcą będzie wykonawca lub podwykonawca realizujący projekt inwestycyjny;
- 10) „nie czyn poważnych szkód” oznacza niewspieranie ani nieprowadzenie działalności gospodarczej, która poważnie szkodzi osiągnięciu któregośkolwiek z celów środowiskowych, o ile takie określono, w rozumieniu art. 17 rozporządzenia (UE) 2020/852;
- 11) „platforma inwestycyjna dla krajów objętych polityką sąsiedztwa” oznacza jedną z regionalnych platform inwestycyjnych, o których mowa w art. 32 rozporządzenia (UE) 2021/947.

Artykuł 3

Cele Instrumentu

1. Cele ogólne Instrumentu to:

- a) wspieranie procesu rozszerzenia przez przyspieszenie dostosowania do wartości, przepisów, zasad, norm, polityk i praktyk Unii („unijny dorobek prawny”) dzięki przyjęciu i wdrożeniu reform z myślą o przyszłym członkostwie w Unii;
- b) wspieranie stopniowej integracji Mołdawii z jednolitym rynkiem Unii;
- c) przyspieszenie konwergencji społeczno-gospodarczej gospodarki Mołdawii z Unią;
- d) propagowanie stosunków dobrosąsiedzkich oraz kontaktów międzyludzkich.

2. Cele szczegółowe Instrumentu to:

- a) dalsze uwypuklenie kwestii podstawowych dotyczących procesu rozszerzenia, w tym praworządności i praw podstawowych, a także wzmocnienie funkcjonowania instytucji demokratycznych, z uwzględnieniem depolaryzacji, administracji publicznej i spełnienia kryteriów gospodarczych; obejmuje to propagowanie niezależnego sądownictwa, zwiększenie bezpieczeństwa i stabilności, intensyfikację walki z nadużyciami finansowymi i wszelkimi formami korupcji, w tym korupcją na wysokim szczeblu i nepotyzmem, walkę z przestępczością zorganizowaną, przestępczością transgraniczną i praniem pieniędzy, a także z finansowaniem terroryzmu, uchylaniem się od opodatkowania i oszustwami podatkowymi oraz unikaniem opodatkowania; zwiększanie poziomu przestrzegania prawa międzynarodowego; wzmacnianie wolności i niezależności mediów oraz wolności akademickiej; zwalczanie mowy nienawiści; tworzenie otoczenia sprzyjającego działalności społeczeństwa obywatelskiego, wspieranie dialogu społecznego; propagowanie równości płci, uwzględniania aspektu płci oraz wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt, niedyskryminacji i tolerancji, zapewnienie i wzmocnienie poszanowania praw uchodźców i osób należących do mniejszości, w tym mniejszości narodowych i społeczności romskiej, a także praw lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transpłciowych i interseksualnych;

- b) osiągnięcie postępów, jeśli chodzi o pełne dostosowanie polityki Mołdawii do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) UE, w tym w obszarze środków ograniczających;
- c) zwalczanie dezinformacji i zagranicznych manipulacji informacjami oraz ingerencji w informacje, które dotyczą spraw Unii i jej wartości;
- d) dążenie do harmonizacji polityki wizowej z Unią;
- e) zwiększenie skuteczności administracji publicznej, budowanie zdolności i inwestowanie w służby administracyjne Mołdawii; gwarantowanie dostępu do informacji oraz kontroli publicznej, a także dbałość o to, aby w procesy decyzyjne angażowano społeczeństwo obywatelskie; wspieranie przejrzystości, rozliczalności, reform strukturalnych oraz dobrych rządów na wszystkich szczeblach, w tym pod względem uprawnień nadzorczych i śledczych w obszarze dystrybucji środków publicznych i dostępu do nich, a także w obszarze zarządzania finansami publicznymi oraz kontroli zamówień publicznych i pomocy państwa; wspieranie inicjatyw i organów pomagających wspierać i egzekwować międzynarodowy wymiar sprawiedliwości w Mołdawii;
- f) przyspieszenie transformacji Mołdawii w zrównoważoną, neutralną dla klimatu i inkluzywną gospodarkę, zdolną do stawiania czoła presji konkurencyjnej jednolitego rynku Unii, oraz w stabilne otoczenie inwestycyjne, a także zmniejszenie jej strategicznych zależności;
- g) wspieranie integracji gospodarczej Mołdawii z jednolitym rynkiem Unii – w szczególności dzięki większym przepływom handlowym i inwestycyjnym – oraz odpornych unijnych łańcuchów wartości;
- h) wspieranie ściślejszej integracji z jednolitym rynkiem Unii dzięki lepszej i bardziej zrównoważonej łączalności zgodnie z sieciami transeuropejskimi, aby wzmocnić relacje dobrosąsiedzkie oraz kontakty międzyludzkie;
- i) przyspieszenie włączającej i zrównoważonej transformacji ekologicznej w kierunku neutralności klimatycznej do 2050 r. zgodnie z porozumieniem paryskim i Zielonym Ładem, z uwzględnieniem wszystkich sektorów gospodarki, w szczególności energetyki, w tym procesu przejścia na zdekarbonizowaną gospodarkę o obiegu zamkniętym neutralną dla klimatu i odporną na jego zmianę, przy jednoczesnym zagwarantowaniu zgodności wszystkich inwestycji z zasadą „nie czyn poważnych szkód”;
- j) propagowanie transformacji cyfrowej i umiejętności cyfrowych jako czynników umożliwiających zrównoważony rozwój i inkluzywny wzrost;
- k) pobudzanie innowacji, badań naukowych i współpracy między instytucjami akademickimi a przemysłem, które wspierają transformację ekologiczną i cyfrową i promują lokalny przemysł, w szczególności lokalne mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz przedsiębiorstwa typu start-up;
- l) wspieranie wysokiej jakości kształcenia, szkoleń, możliwości przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji na wszystkich szczeblach – ze szczególnym uwzględnieniem młodych ludzi, w tym przeciwdziałania bezrobociu wśród nich – zapobieganie drenażowi mózgów i wspieranie społeczności znajdujących się w trudnej sytuacji, w tym uchodźców, a także wspieranie polityki zatrudnienia zgodnie z Europejskim filarem praw socjalnych, w tym praw pracowniczych, oraz zwalczanie ubóstwa.

Artykuł 4

Zasady ogólne

1. Wsparciem z Instrumentu zarządza Komisja w sposób spójny z kluczowymi zasadami i celami reform gospodarczych określonymi w układzie o stowarzyszeniu między UE a Mołdawią oraz w ramach polityki rozszerzenia Unii Europejskiej.
2. Współpraca w ramach Instrumentu opiera się na potrzebach i propaguje następujące zasady skuteczności pomocy rozwojowej: odpowiedzialność Mołdawii za priorytety w dziedzinie rozwoju, skoncentrowanie się jasnych warunkach i wymiernych rezultatach, partnerstwa sprzyjające włączeniu społecznemu, przejrzystość i wzajemna rozliczalność. Współpraca ta opiera się na skutecznej i wydajnej alokacji i wykorzystywaniu zasobów.
3. Udzielanie pomocy makrofinansowej nie wchodzi w zakres niniejszego Instrumentu.
4. Wsparcie z Instrumentu ma charakter dodatkowy i uzupełniający w stosunku do wsparcia udzielanego z innych programów i instrumentów unijnych. Działania kwalifikujące się do finansowania na podstawie niniejszego rozporządzenia mogą otrzymywać wsparcie z innych programów i instrumentów unijnych, pod warunkiem że wsparcie nie jest przeznaczone na pokrycie tych samych kosztów oraz że zapewniono odpowiedni nadzór i kontrolę budżetową. Komisja zapewnia komplementarność i synergię między Instrumentem a innymi programami unijnymi, aby uniknąć powielania pomocy i podwójnego finansowania.
5. Aby promować komplementarność, spójność i skuteczność swoich działań, Komisja i państwa członkowskie współpracują i dążą do tego, by nie powielać pomocy na podstawie niniejszego rozporządzenia oraz innych form pomocy – w tym zintegrowanych pakietów fiskalnych przewidujących finansowanie zarówno eksportu, jak rozwoju oferowanych przez Unię, państwa członkowskie, państwa trzecie, organizacje i podmioty wielostronne i regionalne, takie jak organizacje międzynarodowe i odpowiednie międzynarodowe instytucje finansowe, agencje i darczyńców spoza Unii – a także usiłują zapewnić synergie między wspomnianymi rodzajami pomocy, zgodnie z ustalonymi zasadami wzmacniania koordynacji operacyjnej w obszarze pomocy zewnętrznej, w tym przez usprawnioną koordynację z państwami członkowskimi na szczeblu lokalnym. Taka koordynacja na szczeblu lokalnym obejmuje regularne i terminowe konsultacje oraz częste wymiany informacji przez cały okres wdrażania Instrumentu.
6. Działania w ramach Instrumentu uwzględniają i propagują demokrację, prawa człowieka i równość płci, stopniowo dostosowują się do unijnych standardów społecznych, klimatycznych i środowiskowych, w stosownych przypadkach uwzględniają kwestie łagodzenia skutków zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, jak również ograniczania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, ochrony środowiska i różnorodności biologicznej, w tym, w stosownych przypadkach, za pomocą ocen oddziaływania na środowisko, a także wspierają postępy w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju, promując zintegrowane przedsięwzięcia mogące przynieść dodatkowe korzyści i przyczynić się do osiągania wielorakich celów w sposób spójny. W działaniach tych unika się aktywów osieroconych i kieruje się zasadami nieczynienia poważnych szkód i niepozostawiania nikogo w tyle, a także podejściem zakładającym uwzględnianie zrównoważoności, które leży u podstaw

Europejskiego Zielonego Ładu. Co najmniej 37 % bezzwrotnego wsparcia finansowego, w tym rezerw, udzielanego na rzecz projektów inwestycyjnych zatwierdzonych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa należy przeznaczyć na cele klimatyczne.

7. Mołdawia i Komisja dbają o to, aby w całym procesie przygotowywania programu reform i wdrażania Instrumentu brano pod uwagę i propagowano równość płci, uwzględnianie aspektu płci i włączanie perspektywy płci. Mołdawia i Komisja podejmują odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkim formom dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Komisja składa sprawozdania na temat tych środków w kontekście regularnej sprawozdawczości w ramach planów działania w sprawie równości płci.
8. Z Instrumentu nie wspiera się działań ani środków, które są niezgodne z planami Mołdawii w dziedzinie energii i klimatu, z jej ustalonym na poziomie krajowym wkładem na mocy porozumienia paryskiego i ambicjami osiągnięcia neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r. lub które sprzyjają inwestycjom w paliwa kopalne bądź powodują znaczące negatywne skutki dla środowiska, klimatu lub bioróżnorodności.
9. Zgodnie z zasadą inkluzywnego partnerstwa Komisja dąży, w stosownych przypadkach, do zapewnienia kontroli demokratycznej w formie konsultacji, które rząd Mołdawii powinien prowadzić ze swoim parlamentem, a także z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym władzami lokalnymi i regionalnymi, partnerami społecznymi i społeczeństwem obywatelskim, w stosownych przypadkach z uwzględnieniem grup szczególnie wrażliwych, uchodźców oraz wszystkich mniejszości i społeczności, tak aby umożliwić im, stosownie do przypadku, udział w opracowywaniu i realizacji działań kwalifikujących się do finansowania w ramach Instrumentu oraz w związanych z tym procesach monitorowania, kontroli i ewaluacji. Podczas tych konsultacji dąży się do tego, aby odzwierciedlić różnorodność społeczeństwa Mołdawii.
10. Komisja, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i Mołdawią, dba o realizację zobowiązań Unii na rzecz większej przejrzystości i rozliczalności podczas udzielania wsparcia, w tym przez zachęcanie do wdrażania i wzmacniania systemów kontroli wewnętrznej i polityki zwalczania nadużyć finansowych. Komisja podaje do wiadomości publicznej informacje na temat wielkości i alokacji wsparcia za pośrednictwem tabeli wyników, o której mowa w art. 24. Mołdawia publikuje aktualne dane na temat ostatecznych odbiorców środków unijnych przeznaczonych na realizację reform i inwestycji w ramach niniejszego Instrumentu, jak opisano w art. 20.

Artykuł 5

Warunki wstępne przyznania wsparcia unijnego

1. Warunkami wstępnymi przyznania wsparcia z Instrumentu jest utrzymanie i respektowanie przez Mołdawię skutecznych mechanizmów demokratycznych, w tym wielopartyjnego systemu parlamentarnego, wolnych i uczciwych wyborów, pluralistycznych mediów, niezależnego sądownictwa i praworządności, oraz zagwarantowanie poszanowania wszystkich zobowiązań dotyczących praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości.

2. Komisja monitoruje spełnienie warunków wstępnych określonych w ust. 1 przed uruchomieniem środków finansowych na rzecz Mołdawii, w tym płatności zaliczkowych, w ramach Instrumentu oraz przez cały okres udzielania wsparcia z Instrumentu, z należyтым uwzględnieniem ram polityki rozszerzenia. W procesie monitorowania Komisja uwzględnia również odpowiednie zalecenia organów międzynarodowych, takich jak Rada Europy i jej Komisja Wenecka lub Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OECD).
3. Komisja może przyjąć decyzję stwierdzającą, że nie spełniono niektórych z warunków wstępnych określonych w ust. 1 niniejszego artykułu, a w szczególności wstrzymać uruchomienie środków finansowych, o czym mowa w art. 19, niezależnie od tego, czy spełniono warunki płatności, o których mowa w art. 10.

ROZDZIAŁ II

Finansowanie i wdrażanie

Artykuł 6

Wdrażanie

1. Instrument jest zasilany zasobami z Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” w wysokości 420 mln EUR oraz obejmuje pożyczki w maksymalnej kwocie 1 500 mln EUR. Kwota pożyczek nie stanowi części kwoty gwarancji na działania zewnętrzne w rozumieniu art. 31 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/947.
2. Bezzwrotne wsparcie finansowe jest finansowane w okresie od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2027 r. z puli środków przydzielonych na program geograficzny „Sąsiedztwo” na podstawie art. 6 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (UE) 2021/947. Pokrywa ono rezerwy na pożyczki w wysokości 135 mln EUR, wsparcie udzielane przez Unię na rzecz projektów zatwierdzonych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, o którym to wsparciu mowa w art. 18 ust. 2, oraz wsparcie uzupełniające, w tym wsparcie dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i pomoc techniczną. Finansowanie to wdrażane jest zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2021/947.

Decyzje o uruchomieniu wsparcia w formie pożyczek, o których to decyzjach mowa w art. 19 ust. 3, są przyjmowane w okresie od 1 stycznia 2025 r. do 30 czerwca 2029 r.
3. Uruchomieniem wsparcia unijnego zarządza Komisja w sposób spójny z kluczowymi zasadami i celami reform określonymi w programie reform. Wszystkie środki finansowe, z wyjątkiem wsparcia uzupełniającego, o którym mowa w ust. 2, oraz zasobów, o których mowa w ust. 5, udostępnia się w ratach dwa razy w roku, pod warunkiem zakończenia niezbędnych reform w określonym terminie, tak jak uzgodniono w programie reform i określono w decyzji wykonawczej Komisji.
4. Co najmniej 25 % składnika pożyczkowego uruchomionego na rzecz Mołdawii jest udostępniane przez Mołdawię na projekty inwestycyjne zatwierdzone w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, czyli jednej z regionalnych platform inwestycyjnych, o których mowa w art. 32 rozporządzenia

(UE) 2021/947. Obowiązek ten oraz szczegółowe przepisy i zasady wdrażania określone są szczegółowo w umowie dotyczącej Instrumentu, o której mowa w art. 8. Niewywiązanie się z tego obowiązku powoduje zawieszenie dalszych operacji w ramach Instrumentu i odzyskanie wspomnianych kwot od Mołdawii, tak jak określono w art. 19.

5. Kwota w wysokości do 1 % bezzwrotnego wsparcia, o którym mowa w ust. 2, może być wykorzystywana na pomoc techniczną i administracyjną we wdrażaniu Instrumentu, taką jak działania w zakresie przygotowania, monitorowania, kontroli, audytu i oceny, które są niezbędne do zarządzania Instrumentem i osiągnięcia jego celów, w szczególności na badania, spotkania z ekspertami, konsultacje szkoleniowe z władzami Mołdawii, konferencje, konsultacje z zainteresowanymi stronami, w tym władzami lokalnymi i regionalnymi oraz organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, działalność informacyjną i komunikacyjną, w tym sprzyjające włączeniu społecznemu działania informacyjne i komunikację instytucjonalną dotyczącą priorytetów politycznych Unii, w zakresie, w jakim są one związane z celami niniejszego rozporządzenia, na wydatki związane z sieciami informatycznymi nastawionymi na przetwarzanie i wymianę informacji, instytucjonalnymi narzędziami informatycznymi, a także wszelkie inne wydatki ponoszone w siedzibie głównej i w delegaturze Unii w związku ze wsparciem administracyjnym i koordynacyjnym koniecznym do celów Instrumentu. Wydatki mogą obejmować również koszty działań wspierających przejrzystość oraz innych działań, takich jak kontrola jakości i monitorowanie w terenie projektów lub programów, a także koszty wzajemnego doradztwa i ekspertów związane z oceną i realizacją reform i inwestycji.

Artykuł 7

Zasady dotyczące kwalifikowalności osób i podmiotów, pochodzenia dostaw i materiałów oraz ograniczeń w ramach Instrumentu

1. Na zasadzie odstępstwa od art. 28 rozporządzenia (UE) 2021/947 udział w procedurach udzielania zamówień oraz dotacji w związku z działaniami finansowanymi w ramach Instrumentu jest otwarty dla organizacji międzynarodowych i regionalnych oraz wszystkich osób fizycznych będących obywatelami lub osób prawnych mających faktyczną siedzibę w:
 - a) państwach członkowskich, Mołdawii, krajach kandydujących oraz państwach będących umawiającymi się stronami Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym;
 - b) krajach, które – biorąc pod uwagę wielkość ich gospodarek – udzielają Mołdawii wsparcia na poziomie porównywalnym do wsparcia udzielanego przez Unię i którym Komisja przyznaje dostęp do pomocy zewnętrznej w Mołdawii na zasadzie wzajemności.
2. Dostęp na zasadzie wzajemności, o którym mowa w ust. 1 lit. b), można przyznać na czas określony nie krótszy niż jeden rok, jeżeli dany kraj przyzna kwalifikowalność na równych warunkach podmiotom z Unii i z krajów kwalifikujących się w ramach Instrumentu.

Komisja decyduje o przyznaniu dostępu na zasadzie wzajemności po konsultacji z Mołdawią.

3. Wszystkie dostawy i materiały finansowane i zamawiane w ramach Instrumentu muszą pochodzić z dowolnego kraju, o którym mowa w ust. 1 lit. a) i b), chyba że z żadnego z tych krajów nie można pozyskać dostaw i materiałów na rozsądnych warunkach. Ponadto zastosowanie mają zasady dotyczące ograniczeń określone w ust. 6.
4. Zasady kwalifikowalności określone w niniejszym artykule nie mają zastosowania do osób fizycznych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub innego rodzaju legalnej umowy przez kwalifikującego się wykonawcę lub, w stosownych przypadkach, podwykonawcę, ani nie przewidują ograniczeń pod względem obywatelstwa, chyba że ograniczenia te opierają się na zasadach określonych w ust. 6.
5. Do działań współfinansowanych przez podmiot lub wdrażanych w ramach zarządzania bezpośredniego lub zarządzania pośredniego wspólnie z podmiotami, o których mowa w art. 62 ust. 1 akapit pierwszy lit. c) rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509, mają także zastosowanie – oprócz zasad ustanowionych na mocy niniejszego artykułu – zasady stosowane wobec tych podmiotów, w tym, w stosownych przypadkach, ograniczenia przewidziane w ust. 6 niniejszego artykułu, i są one należycie odzwierciedlone w umowach w sprawie finansowania i dokumentach umownych podpisanych z tymi podmiotami.
6. Zasady kwalifikowalności oraz zasady dotyczące pochodzenia dostaw i materiałów określone w ust. 1 i 3, a także zasady dotyczące obywatelstwa osób fizycznych, o których mowa w ust. 4, mogą zostać ograniczone pod względem obywatelstwa, położenia geograficznego lub charakteru podmiotów prawnych uczestniczących w postępowaniach o udzielenie zamówienia, jak również pod względem geograficznego pochodzenia dostaw i materiałów, jeżeli:
 - a) takie ograniczenia są wymagane ze względu na szczególny charakter lub cele działalności bądź konkretnej procedury wyboru lub ograniczenia te są niezbędne do skutecznej realizacji działania;
 - b) działanie lub konkretne postępowania o udzielenie zamówienia mają wpływ na bezpieczeństwo lub porządek publiczny, szczególnie w odniesieniu do strategicznych aktywów i interesów Unii, państw członkowskich lub Mołdawii, w tym na bezpieczeństwo, odporność i ochronę integralności infrastruktury cyfrowej, w tym infrastruktury sieci 5G, systemów łączności i informacji oraz powiązanych łańcuchów dostaw.
7. Oferentów, wnioskodawców i kandydatów z niekwalifikujących się krajów można uznać za spełniających kryteria kwalifikowalności w przypadku wystąpienia nagłej konieczności lub gdy określone usługi nie są dostępne na rynkach danych krajów lub terytoriów, lub też w innych należycie uzasadnionych przypadkach, w których zastosowanie zasad kwalifikowalności uniemożliwiłoby lub nadmiernie utrudniłoby realizację działania.
8. W ramach unijnych środków ograniczających przyjętych na podstawie art. 29 TUE i art. 215 TFUE żadne środki finansowe ani zasoby gospodarcze nie mogą być udostępniane, bezpośrednio lub pośrednio, osobom prawnym, podmiotom lub organom objętym unijnymi środkami ograniczającymi lub na rzecz tych osób, podmiotów lub organów. Takie osoby i podmioty oraz podmioty będące ich własnością lub przez nie kontrolowane nie mogą być wspierane, ani bezpośrednio,

ani pośrednio, z Instrumentu, w tym jako właściciele pośredni, podwykonawcy w łańcuchu dostaw lub beneficjenci ostateczni.

Artykuł 8

Umowa dotycząca Instrumentu

1. Komisja zawiera z Mołdawią umowę dotyczącą Instrumentu na potrzeby wdrażania niniejszego rozporządzenia, w której określa się obowiązki i warunki wypłaty finansowania.
2. Umowę dotyczącą Instrumentu uzupełnia umowa pożyczki zgodnie z art. 15, określająca szczegółowe postanowienia dotyczące zarządzania finansowaniem udzielanym w formie pożyczki i jego wdrażaniem. Umowę dotyczącą Instrumentu oraz wszelką związaną z nią dokumentację udostępnia się na żądanie równocześnie i bezzwłocznie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.
3. Finansowanie przyznaje się Mołdawii dopiero po wejściu w życie umowy dotyczącej Instrumentu oraz umowy pożyczki.
4. Umowa dotycząca Instrumentu i umowa pożyczki zawarte z Mołdawią zapewniają wypełnienie obowiązków określonych w art. 129 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509.
5. W umowie dotyczącej Instrumentu określa się niezbędne szczegółowe postanowienia dotyczące:
 - a) zobowiązania Mołdawii do poczynienia zdecydowanych postępów w kierunku przyjęcia solidnych ram prawnych służących zwalczaniu nadużyć finansowych oraz ustanowienia bardziej wydajnych i skutecznych systemów kontroli, w tym odpowiednich mechanizmów ochrony sygnalistów oraz odpowiednich mechanizmów i środków skutecznego zapobiegania nieprawidłowościom, nadużyciom finansowym, korupcji i konfliktom interesów oraz wykrywania i eliminowania tych zjawisk, jak również do nasilenia walki z praniem pieniędzy, przestępczością zorganizowaną, sprzeniewierzaniem środków publicznych, finansowaniem terroryzmu, unikaniem opodatkowania, oszustwami podatkowymi lub uchylaniem się od opodatkowania oraz innymi nielegalnymi działaniami mającymi wpływ na środki finansowe udostępnione w ramach Instrumentu;
 - b) zasad uruchamiania, wstrzymywania, i zmniejszania środków finansowych zgodnie z art. 19;
 - c) szczegółowych zasad i obowiązku przekazania przez Mołdawię części całkowitej kwoty pożyczki na projekty zatwierdzone w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, zgodnie z art. 6 ust. 4;
 - d) działań związanych z zarządzaniem, kontrolą, nadzorem, monitorowaniem, oceną, sprawozdawczością i audytem, a także przeglądów systemu, dochodzeń, środków zwalczania nadużyć finansowych i współpracy;
 - e) zasad składania Komisji sprawozdań z tego, czy i w jaki sposób spełnione są warunki płatności, o których mowa w art. 10;
 - f) przepisów związanych z podatkami, cłami i opłatami zgodnie z art. 27 ust. 9 i 10 rozporządzenia (UE) 2021/947;

- g) środków mających skutecznie zapobiegać nieprawidłowościom, nadużyciom finansowym, korupcji i konfliktom interesów oraz umożliwić ich wykrywanie i eliminowanie, a także spoczywającego na osobach lub podmiotach wdrażających unijne środki finansowe na podstawie rozporządzenia obowiązku niezwłocznego powiadamiania Komisji, OLAF-u, a w stosownych przypadkach również EPPO o podejrzewanych lub potwierdzonych przypadkach nieprawidłowości, nadużyć finansowych, korupcji i konfliktu interesów oraz o innych nielegalnych działaniach mających wpływ na środki finansowe przekazane w ramach Instrumentu, a także o działaniach następnych;
- h) obowiązków, o których mowa w art. 21 i 22, w tym dokładnych zasad i ram czasowych dotyczących gromadzenia danych przez Mołdawię i dostępu do nich przez Komisję, OLAF, Europejski Trybunał Obrachunkowy i, w stosownych przypadkach, EPPO;
- i) procedury gwarantującej, że wnioski o wsparcie w formie pożyczki będą mieścić się w dostępnej kwocie pożyczki zgodnie z art. 6 ust. 1;
- j) prawa Komisji do proporcjonalnego zmniejszenia wsparcia udzielanego na podstawie rozporządzenia i odzyskania wszelkich kwot, o których mowa w art. 6 ust. 1, wydanych na osiągnięcie celów rozporządzenia lub do żądania przedterminowej spłaty pożyczki w przypadkach nieprawidłowości, nadużyć finansowych, korupcji i konfliktów interesów mających wpływ na interesy finansowe Unii, które to przypadki nie zostały wyeliminowane przez Mołdawię, w przypadku gdy etapy jakościowe lub ilościowe przestały być spełniane lub w przypadku poważnego naruszenia obowiązku wynikającego z umowy dotyczącej Instrumentu;
- k) zasad i sposobów składania przez Mołdawię sprawozdań na potrzeby monitorowania wdrażania Instrumentu i oceny osiągnięcia celów określonych w art. 3;
- l) spoczywającego na Mołdawii obowiązku przekazywania Komisji drogą elektroniczną danych, o których mowa w art. 20.

ROZDZIAŁ III

Program reform

Artykuł 9

Przedkładanie programu reform

1. Aby otrzymać jakiekolwiek wsparcie na podstawie niniejszego rozporządzenia, Mołdawia przedkłada Komisji program reform na lata 2025–2027 opierający się na kluczowych zasadach i celach reform społeczno-gospodarczych i reform w kwestiach podstawowych określonych w układzie o stowarzyszeniu między UE a Mołdawią, uzgodnionych w ramach europejskiej polityki sąsiedztwa oraz należących do ram polityki rozszerzenia.

2. Program reform zapewnia nadrzędne ramy umożliwiające osiągnięcie celów ogólnych i szczegółowych ustanowionych w art. 3, określając reformy, które Mołdawia ma przeprowadzić, oraz obszary inwestycji. Program reform obejmuje środki służące realizacji reform w ramach kompleksowego i spójnego pakietu. W obszarach kwestii podstawowych procesu rozszerzenia, w tym praworządności, walki z korupcją, w tym korupcją na wysokim szczeblu, praw podstawowych i wolności wypowiedzi, program reform odzwierciedla oceny zawarte w ramach polityki rozszerzenia.
3. Program reform jest spójny z najnowszymi ramami polityki makroekonomicznej i fiskalnej przedłożonymi Komisji w ramach dialogu gospodarczo-finansowego z Unią.
4. Program reform jest spójny z priorytetami reform określonymi w kontekście drogi Mołdawii do członkostwa w UE oraz w innych odpowiednich dokumentach, z ustalonym na poziomie krajowym wkładem na mocy porozumienia paryskiego i ambitnym celem osiągnięcia neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r., oraz pomaga w osiągnięciu tych priorytetów.
5. Program reform jest zgodny z ogólnymi zasadami określonymi w art. 4.
6. Program reform przygotowuje się w sposób inkluzywny i przejrzysty, w porozumieniu z partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.
7. Komisja zwraca się do Mołdawii o przedłożenie jej programu reform w terminie trzech miesięcy od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. Komisja przekazuje program reform Mołdawii Parlamentowi Europejskiemu i Radzie niezwłocznie po jego otrzymaniu.

Artykuł 10

Zasady finansowania w ramach programu reform

8. Rozporządzenie zapewnia zachęty do realizacji programu reform przez określenie warunków płatności, od których zależeć będzie uruchomienie środków finansowych. Te warunki płatności mają zastosowanie do środków finansowych, o których mowa w art. 6 ust. 1, z wyjątkiem wsparcia uzupełniającego, w tym wsparcia dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i pomocy technicznej. Warunki płatności mają formę mierzalnych etapów jakościowych lub ilościowych. Etapy te odzwierciedlają postępy w dziedzinie reform społeczno-gospodarczych oraz kwestii podstawowych dotyczących procesu rozszerzenia związanych z osiągnięciem poszczególnych celów Instrumentu określonych w art. 3, spójnych z ramami polityki rozszerzenia.
9. Spełnienie tych warunków płatności powoduje pełne lub częściowe uruchomienie środków finansowych, w zależności od stopnia, w jakim je spełniono.
10. Ogólne warunki płatności, które należy spełnić w celu uruchomienia środków finansowych, to stabilność makrofinansowa, należyte zarządzanie finansami publicznymi, przejrzystość i nadzór nad budżetem.

Środków z Instrumentu nie można wykorzystywać na wspieranie działań lub środków podważających porozumienia pokojowe w regionie.

Artykuł 11

Treść programu reform

1. Program reform zawiera przede wszystkim następujące elementy, które muszą być uzasadnione i poparte dowodami:
 - a) środki stanowiące spójną, kompleksową i odpowiednio wyważoną odpowiedź na cele określone w art. 3, w tym, w stosownych przypadkach, reformy strukturalne, inwestycje i środki zapewniające spełnienie warunków wstępnych, o których mowa w art. 5;
 - b) wyjaśnienie, w jaki sposób środki te są spójne z zasadami ogólnymi, o których mowa w art. 4, a także wymogami, strategiami, planami i programami, o których mowa w art. 4 i 10;
 - c) wyjaśnienie, w jaki sposób środki te mają dodatkowo uwypuklić kwestie podstawowe dotyczące procesu rozszerzenia, o czym mowa w art. 3 ust. 2 lit. n), w tym praworządność, prawa podstawowe i walkę z korupcją;
 - d) orientacyjny wykaz projektów i programów inwestycyjnych, które mają być omawiane i zatwierdzane w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, w tym całkowitą wartość poszczególnych inwestycji i przewidywane ramy czasowe ich realizacji;
 - e) wyjaśnienie, w jakim zakresie środki mają przyczynić się do osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych, oraz w jaki sposób są kompatybilne z zasadą „nie czyn poważnych szkód”;
 - f) wyjaśnienie, w jakim zakresie środki mają przyczynić się do transformacji cyfrowej;
 - g) wyjaśnienie, w jakim zakresie środki mają przyczynić się do osiągnięcia celów dotyczących edukacji, szkoleń i zatrudnienia oraz celów społecznych;
 - h) wyjaśnienie, w jakim zakresie środki mają przyczynić się do osiągnięcia równości płci oraz wzmocnienia pozycji kobiet, a także do propagowania praw kobiet i dziewcząt;
 - i) dla reform i inwestycji – orientacyjny harmonogram oraz przewidywane warunki wypłaty środków finansowych mające formę mierzalnych etapów jakościowych i ilościowych, które planuje się wdrożyć najpóźniej do 31 grudnia 2027 r.;
 - j) wyjaśnienie, w jaki sposób środki mają przyczynić się do stopniowego i ciągłego dostosowania polityki do WPZiB, w tym w obszarze unijnych środków ograniczających;
 - k) ustalenia dotyczące skutecznego monitorowania i oceny programu reform przez Mołdawię oraz sprawozdawczości Mołdawii w zakresie tego programu, w tym zaproponowanych mierzalnych etapów jakościowych i ilościowych oraz odpowiednich wskaźników określonych w ust. 2;
 - l) objaśnienie istniejącego w Mołdawii systemu skutecznego zapobiegania nieprawidłowościom, nadużyciom finansowym, korupcji, w tym korupcji na wysokim szczeblu, i konfliktom interesów, a także wykrywania i eliminowania tych zjawisk, egzekwowania zasad kontroli pomocy państwa oraz

proponowanych środków mających na celu usunięcie obecnych braków w pierwszych latach wdrażania programu reform;

- m) w odniesieniu do opracowania i, tam, gdzie to możliwe, realizacji programu reform – podsumowanie procesu konsultacji przeprowadzonego zgodnie z ramami prawnymi Mołdawii z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym parlamentem Mołdawii, lokalnymi i regionalnymi organami przedstawicielskimi i władzami, partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, oraz sposobu, w jaki wkład tych zainteresowanych stron odzwierciedlono w programie reform;
 - n) plan skierowanych do opinii publicznej Mołdawii działań komunikacyjnych i eksponowania programu reform;
 - o) wszelkie inne istotne informacje.
2. Program reform opiera się na wynikach i zawiera wskaźniki służące do oceny postępów w osiągnięciu celów ogólnych i szczegółowych określonych w art. 3. Wskaźniki te opierają się, w stosownych przypadkach, na wskaźnikach uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym oraz na już dostępnych wskaźnikach związanych z polityką Mołdawii. Wskaźniki są również w miarę możliwości spójne z kluczowymi wskaźnikami skuteczności działania zawartymi w decyzji wykonawczej Komisji zatwierdzającej programy reform dla Bałkanów Zachodnich na podstawie rozporządzenia (UE) 2024/1449 oraz w ramach pomiaru wyników EFZR+.

Artykuł 12

Ocena programu reform przez Komisję

1. Komisja bez zbędnej zwłoki ocenia zasadność, kompleksowość i stosowność programu reform Mołdawii lub, w stosownych przypadkach, wszelkich zmian tego programu. Przeprowadzając ocenę, Komisja ściśle współpracuje z Mołdawią i może zgłaszać uwagi, prosić o dodatkowe informacje lub zobowiązać Mołdawię do przeglądu lub zmiany programu reform.
2. W odniesieniu do celu określonego w art. 11 ust. 1 lit. j) niniejszego rozporządzenia Komisja, zgodnie z decyzją 2010/427/UE, należycie uwzględni rolę i wkład ESDZ.
3. Oceniając program reform, Komisja bierze pod uwagę odpowiednie dostępne informacje analityczne o Mołdawi, w tym jej sytuację makroekonomiczną i stabilność długu, uzasadnienie i elementy przedstawione przez Mołdawię, o których mowa w art. 13, a także wszelkie inne istotne informacje, takie jak informacje wymienione w art. 11.
4. W ocenie Komisja bierze pod uwagę głównie następujące kryteria:
 - a) czy program reform stanowi właściwą, kompleksową, spójną i odpowiednio wyważoną odpowiedź na cele określone w art. 3 i elementy określone w art. 11;
 - b) czy program reform i jego środki są spójne z zasadami, strategiami, planami i programami, o których mowa w art. 4 i 11;
 - c) czy można oczekiwać, że program reform przyspieszy postępy w zmniejszaniu różnic społeczno-gospodarczych między Mołdawią a Unią, a tym samym wzmacnia rozwój gospodarczy, społeczny i środowiskowy Mołdawii oraz

wspiera konwergencję z normami Unii, ogranicza nierówności i zwiększa spójność społeczną;

- d) czy można oczekiwać, że program reform spowoduje dalsze uwypuklenie kwestii podstawowych dotyczących procesu rozszerzenia, o czym mowa w art. 3 ust. 2 lit. a);
 - e) czy można oczekiwać, że program reform przyspieszy transformację Mołdawii w kierunku zrównoważonej, neutralnej dla klimatu i odpornej na jego zmianę gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu dzięki poprawie łączności, postępom w dwójakiej transformacji – ekologicznej i cyfrowej, w tym w zakresie różnorodności biologicznej, ograniczaniu zależności strategicznych oraz sprzyjaniu badaniom naukowym i innowacjom, edukacji, szkoleniom, zatrudnieniu i umiejętnościom oraz szeroko rozumianemu rynkowi pracy ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży;
 - f) czy środki zawarte w programie reform są zgodne z zasadą nieczynienia poważnych szkód i niepozostawiania nikogo w tyle;
 - g) czy w programie reform odpowiednio uwzględnia się potencjalne ryzyko związane ze spełnianiem warunków wstępnych i warunków płatności;
 - h) czy warunki płatności zaproponowane przez Mołdawię są odpowiednie i ambitne, spójne z ramami polityki rozszerzenia, a także czy są wystarczająco znaczące i jasne, aby umożliwić odpowiednie uruchomienie środków finansowych w przypadku ich spełnienia, oraz czy proponowane wskaźniki sprawozdawczości są odpowiednie i wystarczające do monitorowania postępów w osiąganiu ogólnych celów i składania sprawozdań na ten temat;
 - i) czy można spodziewać się, że ustalenia zaproponowane przez Mołdawię będą skutecznie zapobiegać nieprawidłowościom, nadużyciom finansowym, korupcji, konfliktom interesów, przestępczości zorganizowanej i praniu pieniędzy oraz wykrywać i eliminować te zjawiska, a także przyczynią się do skutecznego prowadzenia dochodzeń oraz ścigania przestępstw mających wpływ na fundusze udostępnione w ramach Instrumentu;
 - j) czy program reform skutecznie odzwierciedla wkład odpowiednich zainteresowanych stron, w tym parlamentu Mołdawii, lokalnych i regionalnych organów i władz przedstawicielskich, partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.
5. Do celów oceny programu reform przedłożonego przez Mołdawię Komisja może korzystać z pomocy niezależnych ekspertów.

Artykuł 13

Decyzja wykonawcza Komisji

1. W przypadku pozytywnej oceny, na podstawie art. 12, Komisja zatwierdza w drodze decyzji wykonawczej program reform przedłożony przez Mołdawię lub, w stosownych przypadkach, zmieniony program przedłożony zgodnie z art. 14. Do przyjęcia tej decyzji wykonawczej zastosowanie mają przepisy art. 25 ust. 2.
2. Decyzja wykonawcza Komisji, o której mowa w ust. 1, określa reformy, które Mołdawia ma przeprowadzić, obszary inwestycji, które mają zostać objęte

wsparciem, oraz warunki płatności wynikające z programu reform, w tym harmonogram.

3. Decyzja wykonawcza Komisji, o której mowa w ust. 1, określa również:

- a) orientacyjną kwotę całkowitych środków finansowych dostępnych dla Mołdawii w przypadku spełnienia warunków płatności, jak określono w art. 10 ust. 1, oraz planowane transze, które mają zostać uruchomione, w tym płatności zaliczkowe, podzielone zgodnie z art. 11, po spełnieniu przez Mołdawię w zadowalającym stopniu odpowiednich warunków płatności w formie etapów jakościowych i ilościowych określonych w związku z wdrożeniem programu reform;
- b) podział według transz finansowania na wsparcie w formie pożyczki i bezzwrotne wsparcie;
- c) termin, w jakim muszą zostać spełnione warunki płatności końcowej dotyczące reform;
- d) ustalenia i harmonogram dotyczące monitorowania i realizacji programu reform oraz sprawozdawczości w jego zakresie, w tym – w stosownych przypadkach – za pomocą kontroli demokratycznej, o której mowa w art. 4, a także, w stosownych przypadkach, środki niezbędne do zapewnienia zgodności z art. 23;
- e) wskaźniki, o których mowa w art. 11 ust. 2, służące do oceny postępów w osiągnięciu celów ogólnych i szczegółowych określonych w art. 3.

Artykuł 14

Zmiany programu reform

1. Jeżeli z powodu obiektywnych okoliczności program reform, w tym odpowiednie warunki płatności, nie jest już, częściowo lub całkowicie, możliwy do zrealizowania przez Mołdawię, może ona zaproponować zmieniony program reform. W takim przypadku Mołdawia może zwrócić się do Komisji z uzasadnionym wnioskiem o zmianę jej decyzji wykonawczej, o której mowa w art. 13 ust. 1.
2. Komisja może zmienić decyzję wykonawczą, przede wszystkim w celu uwzględnienia zmiany dostępnych kwot zgodnie z zasadami określonymi w art. 19.
3. W przypadku gdy Komisja uzna, że powody przedstawione przez Mołdawię uzasadniają zmianę jej programu reform, Komisja ocenia zmieniony program zgodnie z art. 12 i bez zbędnej zwłoki może zmienić decyzję wykonawczą, o której mowa w art. 13 ust. 1.
4. W zmianie Komisja może zaakceptować harmonogramy dotyczące warunków płatności sięgające do 31 grudnia 2028 r.

Artykuł 15

Umowa pożyczki, operacje zaciągania i udzielania pożyczek

1. W celu sfinansowania wsparcia w ramach Instrumentu w formie pożyczek Komisja jest upoważniona, w imieniu Unii, do pożyczania niezbędnych środków na rynkach kapitałowych lub od instytucji finansowych zgodnie z art. 224 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509.

2. Komisja zawiera z Mołdawią umowę pożyczki. Umowa pożyczki określa maksymalną kwotę pożyczki, okres dostępności pożyczki i szczegółowe warunki wsparcia w ramach Instrumentu w formie pożyczek. Maksymalny okres trwania pożyczek wynosi 40 lat od daty podpisania umowy pożyczki. Umowa pożyczki zawiera kwotę płatności zaliczkowych i zasady rozliczania płatności zaliczkowych.
Oprócz elementów określonych w art. 220 ust. 5 rozporządzenia finansowego i na zasadzie odstępstwa od tego artykułu umowa pożyczki zawiera kwotę płatności zaliczkowych i zasady rozliczania płatności zaliczkowych.
3. Umowę pożyczki udostępnia się, na żądanie, Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

Artykuł 16

Zasilanie rezerw

1. Wskaźnik zasilenia rezerw na pożyczki wynosi 9 % z puli środków finansowych przydzielonych na program geograficzny „Sąsiedztwo” na podstawie art. 6 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (UE) 2021/947, a rezerwy wykorzystywane są do pokrywania podobnego ryzyka.
2. Na zasadzie odstępstwa od art. 211 ust. 2 zdanie ostatnie rozporządzenia finansowego rezerwy są wypłacane stopniowo i w pełni zasilane najpóźniej w chwili pełnej wypłaty pożyczek.
3. Wskaźnik zasilenia rezerw poddaje się przeglądowi co najmniej raz na trzy lata od daty rozpoczęcia stosowania niniejszego rozporządzenia zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 31 ust. 5 akapit czwarty rozporządzenia (UE) 2021/947.

Artykuł 17

Płatności zaliczkowe

1. Po przedłożeniu Komisji programu reform Mołdawia może wystąpić z wnioskiem o uruchomienie płatności zaliczkowej w wysokości do 7 % całkowitej kwoty przewidzianej w ramach Instrumentu zgodnie z art. 6 ust. 1, od której odliczono wsparcie uzupełniające, w tym wsparcie dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i pomoc techniczną, oraz rezerwy na pożyczki.
2. Komisja może uruchomić wnioskowaną płatność zaliczkową po przyjęciu decyzji wykonawczej, o której mowa w art. 13, oraz po wejściu w życie umowy dotyczącej Instrumentu i umowy pożyczki, o których mowa, odpowiednio, w art. 8 i 15. Środki finansowe uruchamia się zgodnie z art. 19 ust. 3 zdanie pierwsze i z zastrzeżeniem spełnienia warunków wstępnych określonych w art. 5.
3. Komisja podejmuje decyzję w sprawie harmonogramu wypłaty płatności zaliczkowej, która może zostać wypłacona w jednej lub kilku transzach.

Artykuł 18

Wdrażanie projektów inwestycyjnych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa

1. Aby wykorzystać efekt dźwigni, jaki wywołuje wsparcie finansowe Unii, w celu przyciągnięcia dodatkowych inwestycji, inwestycje wspierające program reform realizuje się we współpracy z międzynarodowymi instytucjami finansowymi w formie projektów inwestycyjnych zatwierdzonych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa.
2. Jeżeli warunki płatności zostały w zadowalający sposób spełnione, Komisja przyjmie decyzję zezwalającą na uruchomienie środków finansowych, jak określono w art. 19 ust. 3. W decyzji tej, zgodnie z art. 6 ust. 1, określa się kwotę środków finansowych, które mają zostać udostępnione w formie bezzwrotnego wsparcia udzielanego przez Unię na rzecz projektów zatwierdzonych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, oraz kwotę pomocy finansowej mającej postać wsparcia w formie pożyczki, która ma zostać uruchomiona na rzecz Mołdawii. W decyzji tej określa się również, zgodnie z udziałem procentowym określonym w umowie dotyczącej Instrumentu, o którym mowa w art. 8 ust. 5 lit. c), udział wsparcia w formie pożyczki, jaki Mołdawia ma udostępnić jako współfinansowanie projektów zatwierdzonych w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa.

Artykuł 19

Ocena spełnienia warunków płatności, wstrzymanie i zmniejszenie środków finansowych, zasady dotyczące płatności

1. Dwa razy w roku, najpóźniej dwa miesiące po terminie określonym w decyzji wykonawczej Komisji, Mołdawia składa należycie uzasadniony wniosek o uruchomienie środków finansowych w odniesieniu do spełnionych warunków płatności związanych z etapami ilościowymi i jakościowymi określonymi w programie reform.
2. Komisja bez zbędnej zwłoki ocenia, czy Mołdawia spełniła warunki wstępne wymienione w art. 5 i przestrzegała zasad finansowania wymienionych w art. 10 ust. 3 oraz w zadowalającym stopniu spełniła warunki płatności określone w decyzji wykonawczej Komisji, o której mowa w art. 13. Jeżeli Komisja stwierdzi, że Mołdawia przestała wypełniać warunki płatności, na podstawie których Komisja dokonała wcześniej wypłaty, zmniejszy swoje przyszłe wypłaty o równoważną kwotę. Komisję mogą wspomagać eksperci, w tym z państw członkowskich. W przypadku gdy wniosek o uruchomienie środków finansowych lub wniosek o płatność obejmuje etap związany z rozdziałem 32, o czym mowa w art. 19 ust. 2, Komisja przyjmuje decyzję zezwalającą na uruchomienie środków finansowych, jedynie jeżeli pozytywnie oceni ten etap.
3. Jeżeli Komisja pozytywnie oceni spełnienie wszystkich mających zastosowanie warunków w stopniu zadowalającym, przyjmuje bez zbędnej zwłoki decyzję zezwalającą na uruchomienie środków finansowych odpowiadających tym warunkom. W odniesieniu do tych kwot decyzja stanowi warunek, o którym mowa w art. 10.
4. W przypadku gdy Komisja negatywnie oceni spełnienie jakichkolwiek warunków według harmonogramu, uruchomienie środków finansowych uzależnione od tych warunków zostaje wstrzymane. Wstrzymane kwoty uruchamia się dopiero wtedy, gdy Mołdawia należycie uzasadni, w kolejnym wniosku o uruchomienie środków finansowych, że powzięła niezbędne kroki, aby zapewnić spełnienie w zadowalającym stopniu odpowiednich warunków.

5. Jeżeli Komisja stwierdzi, że w ciągu 12 miesięcy od pierwotnej negatywnej oceny, o której mowa w ust. 4, Mołdawia nie powzięła niezbędnych kroków, Komisja obniża kwotę bezzwrotnego wsparcia finansowego i pożyczki proporcjonalnie do części odpowiadającej odnośnym warunkom płatności. W pierwszym roku wdrożenia stosuje się termin 24 miesięcy, liczony od pierwszej negatywnej oceny, o której mowa w ust. 4. Mołdawia może przedstawić swoje uwagi w ciągu dwóch miesięcy od otrzymania wniosków Komisji.
6. Wszelkie kwoty odpowiadające warunkom płatności, które nie zostały spełnione do dnia 31 grudnia 2028 r., nie są należne Mołdawii i zostają umorzone lub anulowane z dostępnej kwoty wsparcia w formie pożyczki, w zależności od przypadku.
7. Komisja może zmniejszyć kwotę bezzwrotnego wsparcia finansowego i odzyskać od Mołdawii – w tym przez potrącenie – wszelkie kwoty wydatkowane na osiągnięcie celów Instrumentu lub zmniejszyć kwotę pożyczki, która ma zostać wypłacona Mołdawii, lub żądać przedterminowej spłaty pożyczki zgodnie z umową pożyczki, w przypadku kwot nienależnie wypłaconych, zidentyfikowanych przypadków – lub poważnych obaw co do – nieprawidłowości, nadużyć finansowych, korupcji i konfliktu interesów mających wpływ na interesy finansowe Unii, które to zjawiska nie zostały wyeliminowane przez Mołdawię, w przypadku gdy etapy jakościowe lub ilościowe przestały być spełniane lub jeśli stwierdzono, po dokonaniu płatności, że etapy nie zostały osiągnięte w zadowalający sposób, lub w przypadku poważnego naruszenia zobowiązania wynikającego z umów dotyczących Instrumentu lub umów pożyczki, w tym na podstawie informacji dostarczonych przez OLAF lub sprawozdań Trybunału Obrachunkowego. Przed podjęciem decyzji o zmniejszeniu wsparcia Komisja powinna poinformować Parlament Europejski i Radę.
8. Na zasadzie odstępstwa od art. 116 ust. 2 rozporządzenia finansowego termin płatności, o którym mowa w art. 116 ust. 1 lit. a) rozporządzenia finansowego, rozpoczyna bieg od dnia przekazania Mołdawii decyzji zatwierdzającej wypłatę środków na podstawie ust. 3 niniejszego artykułu.
9. Art. 116 ust. 5 rozporządzenia finansowego nie ma zastosowania do płatności dokonywanych w ramach pomocy finansowej, przekazywanych bezpośrednio do skarbu państwa Mołdawii na podstawie niniejszego artykułu i art. 23 niniejszego rozporządzenia.
10. Wypłata bezzwrotnego wsparcia finansowego i pożyczek na podstawie niniejszego artykułu odbywa się zgodnie z zobowiązaniami budżetowymi podjętymi w rocznej procedurze budżetowej i jest uzależniona od dostępnego finansowania. Środki wypłaca się w ratach. Rata może być wypłacona w jednej bądź kilku transzach.
11. Kwoty są wypłacane w następstwie decyzji, o której mowa w ust. 3, zgodnie z umową pożyczki.
12. Wypłata jakiegokolwiek kwoty wsparcia w formie pożyczek jest uzależniona od złożenia przez Mołdawię wniosku o płatność w formie określonej w umowie pożyczki oraz zgodnie z postanowieniami określonymi w umowie dotyczącej Instrumentu. Powyższe nie ma zastosowania do płatności zaliczkowych.

Artykuł 20

Przejrzystość osób i podmiotów otrzymujących środki finansowe na wdrożenie programu reform

1. Mołdawia publikuje aktualne dane na temat ostatecznych odbiorców środków finansowych, którzy otrzymali w okresie trzech lat kwoty przeznaczone na wdrażanie reform i realizację inwestycji w ramach Instrumentu przekraczające łącznie równowartość 50 000 EUR.
2. W przypadku ostatecznych odbiorców, o których mowa w ust. 1, na stronie internetowej publikuje się następujące informacje w formacie nadającym się do odczytu maszynowego, uszeregowane według łącznej kwoty otrzymanych środków finansowych, z należyтым uwzględnieniem wymogów dotyczących poufności i bezpieczeństwa, w szczególności ochrony danych osobowych:
 - a) w przypadku osoby prawnej – pełną nazwę prawną odbiorcy i numer identyfikacyjny VAT lub numer identyfikacji podatkowej, jeśli są dostępne, lub inny niepowtarzalny identyfikator krajowy przewidziany w przepisach dotyczących osób prawnych;
 - b) w przypadku osoby fizycznej – imię i nazwisko (lub imiona i nazwiska) odbiorcy;
 - c) kwotę otrzymaną przez odbiorcę oraz reformy i inwestycje przewidziane w Instrumencie na rzecz Mołdawii, do których realizacji przyczynia się wspomniana kwota.
3. Informacji, o których mowa w ust. 2, nie publikuje się, jeżeli ich ujawnienie zagraża prawom i wolnościom zainteresowanych ostatecznych odbiorców lub poważnie szkodzi ich interesom handlowym. Takie informacje udostępnia się Komisji.
4. Mołdawia przekazuje Komisji drogą elektroniczną co najmniej raz w roku dane dotyczące ostatecznych odbiorców, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, w formacie nadającym się do odczytu maszynowego określonym w umowie dotyczącej Instrumentu, o czym mowa w art. 8 ust. 5 lit. 1).

ROZDZIAŁ IV

Ochrona interesów finansowych Unii

Artykuł 21

Ochrona interesów finansowych Unii

1. Wdrażając Instrument, Komisja i Mołdawia wprowadzają wszelkie odpowiednie środki w celu ochrony interesów finansowych Unii, z uwzględnieniem zasady proporcjonalności i szczególnych warunków, na jakich Instrument będzie funkcjonował, warunków wstępnych określonych w art. 5 ust. 1 oraz warunków określonych w szczegółowych umowach dotyczących Instrumentu, zwłaszcza w odniesieniu do zapobiegania nadużyciom finansowym, korupcji, konfliktom interesów i nieprawidłowościom oraz wykrywania i eliminowania tych zjawisk, a także prowadzenia dochodzeń i ścigania przestępstw mających wpływ na środki finansowe z Instrumentu. Mołdawia zobowiązuje się do postępów w zapewnianiu

skutecznych i wydajnych systemów zarządzania i kontroli oraz do zadbania o możliwości odzyskania kwot nienależnie wypłaconych lub nieodpowiednio wykorzystanych.

2. W umowie dotyczącej Instrumentu przewiduje się następujące obowiązki Mołdawii:
 - a) regularne sprawdzanie, czy zapewnione finansowanie wykorzystano zgodnie z obowiązującymi przepisami, przede wszystkim w zakresie zapobiegania nadużyciom finansowym, korupcji, konfliktom interesów i nieprawidłowościom oraz wykrywania i eliminowania tych zjawisk;
 - b) ochrona sygnalistów;
 - c) stosowanie odpowiednich środków w celu zapobiegania nadużyciom finansowym, korupcji, konfliktom interesów i nieprawidłowościom oraz wykrywania i eliminowania tych zjawisk, a także prowadzenia dochodzeń i ścigania przestępstw mających wpływ na interesy finansowe Unii, wykrywania i unikania podwójnego finansowania oraz podejmowania działań prawnych w celu odzyskania środków finansowych, które zostały sprzeniewierzone, w tym w odniesieniu do wszelkich środków służących realizacji reform i projektów lub programów inwestycyjnych przewidzianych w programie reform, oraz niezwłoczne podejmowanie, w stosownych przypadkach, odpowiednich kroków w celu rozpatrywania wniosków o wzajemną pomoc prawną złożonych przez EPPO i właściwe organy państw członkowskich w związku z przestępstwami, które mają wpływ na środki finansowe z Instrumentu;
 - d) do celów ust. 1, przede wszystkim w odniesieniu do kontroli wykorzystania środków w związku z realizacją reform przewidzianych w programie reform – zapewnienie gromadzenia, zgodnie z unijnymi zasadami ochrony danych i mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi ochrony danych, odpowiednich danych dotyczących osób i podmiotów otrzymujących finansowanie na realizację środków programu reform na podstawie rozdziału III, w tym informacji o beneficjentach rzeczywistych, oraz gwarantowanie dostępu do tych danych;
 - e) wyraźne upoważnienie Komisji, OLAF-u, Trybunału Obrachunkowego oraz, w stosownych przypadkach, EPPO do wykonywania przysługujących im praw przewidzianych w art. 129 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509.
3. Umowa dotycząca Instrumentu przewiduje również prawo Komisji do proporcjonalnego zmniejszenia kwoty bezzwrotnego wsparcia finansowego udzielanego w ramach Instrumentu i do odzyskania od Mołdawii – w tym przez potrącenie – wszelkich kwot wydatkowanych na osiągnięcie celów Instrumentu i do zmniejszenia kwoty pożyczki, która ma zostać wypłacona beneficjentowi, lub do żądania przedterminowej spłaty pożyczki zgodnie z umową pożyczki, w przypadku kwot nienależnie wypłaconych, zidentyfikowanych przypadków – lub poważnych obaw co do – nieprawidłowości, nadużyć finansowych, korupcji i konfliktu interesów mających wpływ na interesy finansowe Unii, które to zjawiska nie zostały wyeliminowane przez Mołdawię, lub jeśli stwierdzono, po dokonaniu płatności, że etapy nie zostały osiągnięte w zadowalający sposób, lub w przypadku poważnego naruszenia zobowiązania wynikającego z umowy dotyczącej Instrumentu lub umowy pożyczki. Podejmując decyzję w sprawie kwoty odzyskiwanych środków i zmniejszenia wsparcia lub kwoty podlegającej przedterminowej spłacie, Komisja

przestrzega zasady proporcjonalności i uwzględnia wagę nieprawidłowości, nadużycia finansowego, korupcji lub konfliktu interesów naruszających interesy finansowe Unii lub też wagę naruszenia zobowiązania. Zanim dojdzie do zmniejszenia wsparcia lub zwrócenia się o przedterminową spłatę, Mołdawia ma możliwość przedstawienia swoich uwag.

4. Osoby i podmioty wdrażające środki finansowe w ramach Instrumentu niezwłocznie zgłaszają Komisji i OLAF-owi wszelkie podejrzewane przypadki nadużyć finansowych, korupcji, konfliktu interesów i nieprawidłowości mających wpływ na interesy finansowe Unii.

Artykuł 22

Rola systemów wewnętrznych i instytucji audytowej Mołdawii

1. W odniesieniu do części finansowania w ramach Instrumentu udostępnianej jako pomoc finansowa Komisja może polegać na instytucjach audytowych ustanowionych przez Mołdawię do celów kontroli wydatków publicznych. W stosownych przypadkach Komisja polega również na dalszej kontroli demokratycznej, o której mowa w art. 4 ust. 9.
2. W pierwszych latach realizacji programu reform priorytetowo traktuje się reformy związane z rozdziałem negocjacyjnym 32, w szczególności dotyczące zarządzania finansami publicznymi i kontroli wewnętrznej, a także zwalczania nadużyć finansowych, oraz z rozdziałami 23 i 24, zwłaszcza w odniesieniu do wymiaru sprawiedliwości, korupcji i przestępczości zorganizowanej, jak również z rozdziałem 8, w szczególności w zakresie kontroli pomocy państwa.
3. Mołdawia niezwłocznie zgłasza Komisji wszelkie nieprawidłowości, w tym nadużycia finansowe, będące przedmiotem wstępnych ustaleń w postępowaniach administracyjnych lub sądowych, oraz regularnie informuje Komisję o przebiegu postępowań administracyjnych i sądowych w odniesieniu do takich nieprawidłowości. Zgłoszeń takich dokonuje się za pomocą środków elektronicznych ustanowionych przez Komisję, przy użyciu systemu zarządzania nieprawidłowościami.
4. Podmioty, o których mowa w ust. 1, prowadzą regularny dialog z Trybunałem Obrachunkowym, OLAF-em oraz, w stosownych przypadkach, EPPO.
5. Komisja może przeprowadzać szczegółowe przeglądy systemów wykonania budżetu Mołdawii oparte na ocenie ryzyka i dialogu z instytucjami audytowymi oraz wydawać zalecenia dotyczące usprawnienia tych systemów.
6. Komisja może przyjmować zalecenia dla Mołdawii we wszystkich przypadkach, w których jej zdaniem właściwe organy nie poczyniły niezbędnych kroków, aby zapobiec nadużyciom finansowym, korupcji, konfliktowi interesów i nieprawidłowościom albo wykryć i wyeliminować te zjawiska, gdy te wpłynęły na należyte zarządzanie finansami w odniesieniu do wydatków finansowanych ze środków Instrumentu lub poważnie zagrażają należytemu zarządzaniu finansami w tym zakresie, a także we wszystkich przypadkach, w których stwierdzi niedociągnięcia wpływające na strukturę i funkcjonowanie systemu kontroli wdrożonego przez te organy. Mołdawia wdraża takie zalecenia lub przedstawia uzasadnienie, dlaczego tego nie uczyniła.

ROZDZIAŁ V

MONITOROWANIE, SPRAWOZDAWCZOŚĆ I OCENA

Artykuł 23

Monitorowanie i sprawozdawczość

1. Komisja monitoruje wdrażanie Instrumentu i ocenia osiągnięcie celów określonych w art. 3. Monitorowanie wdrażania jest ukierunkowane na działania prowadzone w ramach umowy dotyczącej Instrumentu i do nich proporcjonalne oraz pozostaje bez uszczerbku dla wymogów sprawozdawczych określonych w rozporządzeniu (UE) 2021/947. Oczekuje się, że wskaźniki, o których mowa w art. 11 ust. 2, wnoszą wkład w monitorowanie Instrumentu przez Komisję.
2. Umowa dotycząca Instrumentu, o której mowa w art. 8, określa zasady i warunki składania przez Mołdawię sprawozdań Komisji do celów ust. 1 niniejszego artykułu.
3. Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie roczne sprawozdanie z postępów w osiąganiu celów niniejszego rozporządzenia. Uzupełnieniem sprawozdania rocznego są prezentacje na temat stanu wdrażania Instrumentu publikowane dwa razy do roku.
4. Komisja przedstawia roczne sprawozdanie, o którym mowa w ust. 3, komitetowi, o którym mowa w art. 27 ust. 1.
5. Komisja składa sprawozdanie z postępów w realizacji programu reform Mołdawii w kontekście tabeli wyników ustanowionej rozporządzeniem (UE) 2024/1449.

Artykuł 24

Tabela wyników Instrumentu

6. Komisja wykorzystuje tabelę wyników Instrumentu, ustanowioną rozporządzeniem (UE) 2024/1449, do przedstawienia postępów w realizacji programu reform.

Artykuł 25

Ocena Instrumentu

1. Po 31 grudnia 2027 r., ale nie później niż do 31 grudnia 2031 r., Komisja przeprowadzi niezależną ocenę *ex post* rozporządzenia. W ramach oceny *ex post* ocenia się wkład Unii w osiągnięcie celów niniejszego rozporządzenia.
2. W ocenie *ex post* korzysta się z zasad dobrych praktyk Komitetu Pomocy Rozwojowej OECD z myślą o ustaleniu, czy osiągnięto cele, oraz o sformułowaniu zaleceń mających usprawnić przyszłe działania.
3. Komisja przesyła Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i państwom członkowskim ustalenia i wnioski z oceny *ex post*, wraz ze swoimi uwagami i działaniami

następczymi. Ocena *ex post* może być przedmiotem dyskusji na wniosek Parlamentu Europejskiego, Rady lub państw członkowskich. Rezultaty uwzględnia się przy przygotowaniu przyszłych programów i działań oraz alokacji zasobów. Oceny *ex post* i działania następcze są podawane do wiadomości publicznej.

4. W proces oceny unijnego finansowania udzielanego na mocy niniejszego rozporządzenia Komisja włącza w odpowiednim stopniu wszystkie odnośne zainteresowane podmioty, w tym Mołdawię, partnerów społecznych, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, a w stosownych przypadkach może dążyć do przeprowadzenia wspólnych ocen z państwami członkowskimi i innymi partnerami w ścisłej współpracy z Mołdawią.

Artykuł 26

Sprawozdawczość Mołdawii w kontekście dialogu gospodarczo-finansowego

1. W ramach dialogu gospodarczo-finansowego beneficjent raz w roku składa sprawozdanie z postępów w realizacji tej części programu reform, która dotyczy samych reform.

ROZDZIAŁ VI PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 27

Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet ustanowiony na mocy rozporządzenia (UE) 2021/947.
2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
3. W odniesieniu do aktów wykonawczych, o których mowa w art. 13 ust. 1 i art. 14 ust. 2, w przypadku gdy komitet nie wyda żadnej opinii, Komisja nie przyjmuje projektu aktu wykonawczego i stosuje się art. 5 ust. 4 akapit trzeci rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

Artykuł 28

Informacje, komunikacja i promocja

1. Bez uszczerbku dla wymogów określonych w rozporządzeniu (UE) 2021/947 Komisja angażuje się w działania komunikacyjne w celu zapewnienia widoczności finansowania unijnego na wsparcie finansowe przewidziane w programie reform, w tym przez wspólne działania komunikacyjne z Mołdawią. Komisja dopilnowuje, by za pośrednictwem oświadczenia o finansowaniu informowano o wsparciu udzielonym w ramach Instrumentu i potwierdzano takie wsparcie. Działania realizowane w ramach Instrumentu prowadzone są zgodnie z wymogami w zakresie

komunikacji i eksponowania działań zewnętrznych finansowanych przez Unię oraz z innymi odpowiednimi wytycznymi.

2. Odbiorca finansowania unijnego aktywnie ujawnia informacje o pochodzeniu tych środków oraz zapewnia eksponowanie finansowania unijnego, w tym w stosownych przypadkach przez umieszczenie godła Unii i odpowiedniego oświadczenia o finansowaniu w brzmieniu „sfinansowane przez Unię Europejską”, przede wszystkim podczas promowania działań i ich rezultatów, poprzez dostarczanie spójnych, skutecznych i proporcjonalnych ukierunkowanych informacji przeznaczonych dla różnych grup odbiorców, w tym dla mediów i opinii publicznej.
3. Informacje, komunikacja i promocja mają przystępny format.

Artykuł 29

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia r.

*W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodnicząca*

*W imieniu Rady
Przewodniczący*

OCENA SKUTKÓW FINANSOWYCH I CYFROWYCH REGULACJI

1.	STRUKTURA WNIOSKU/INICJATYWY	3
1.1.	Tytuł wniosku/inicjatywy	3
1.2.	Obszary polityki, których dotyczy wnioski/inicjatywa	3
1.3.	Cel(e).....	3
1.3.1.	Cel(e) ogólny(-e).....	3
1.3.2.	Cel(e) szczegółowy(-e)	3
1.3.3.	Oczekiwane wyniki i wpływ	3
1.3.4.	Wskaźniki dotyczące realizacji celów	3
1.4.	Wniosek/inicjatywa dotyczy:	4
1.5.	Uzasadnienie wniosku/inicjatywy	4
1.5.1.	Potrzeby, które należy zaspokoić w perspektywie krótko- lub długoterminowej, w tym szczegółowy terminarz przebiegu realizacji inicjatywy	4
1.5.2.	Wartość dodana z tytułu zaangażowania Unii Europejskiej (może wynikać z różnych czynników, na przykład korzyści koordynacyjnych, pewności prawa, większej efektywności lub komplementarności). Na potrzeby tej sekcji „wartość dodaną z tytułu zaangażowania Unii Europejskiej” należy rozumieć jako wartość wynikającą z unijnej interwencji, wykraczającą poza wartość, która zostałaby wytworzona przez same państwa członkowskie.	4
1.5.3.	Główne wnioski wyciągnięte z podobnych działań	4
1.5.4.	Spójność z wieloletnimi ramami finansowymi oraz możliwa synergia z innymi właściwymi instrumentami	5
1.5.5.	Ocena różnych dostępnych możliwości finansowania, w tym możliwości przegrupowania środków	5
1.6.	Czas trwania wniosku/inicjatywy i jego/jej wpływu finansowego	6
1.7.	Planowane metody wykonania budżetu	6
2.	ŚRODKI ZARZĄDZANIA	8
2.1.	Zasady nadzoru i sprawozdawczości	8
2.2.	System zarządzania i kontroli	8
2.2.1.	Uzasadnienie dla proponowanych metod wykonania budżetu, mechanizmów finansowania wykonania, sposobów dokonywania płatności i strategii kontroli	8
2.2.2.	Informacje dotyczące zidentyfikowanego ryzyka i systemów kontroli wewnętrznej ustanowionych w celu jego ograniczenia.....	8
2.2.3.	Oszacowanie i uzasadnienie efektywności kosztowej kontroli (relacja kosztów kontroli do wartości zarządzanych funduszy powiązanych) oraz ocena prawdopodobnego ryzyka błędu (przy płatności i przy zamykaniu)	8
2.3.	Środki zapobiegania nadużyciom finansowym i nieprawidłowościom	9
3.	SZACUNKOWY WPŁYW FINANSOWY WNIOSKU/INICJATYWY.....	10

3.1.	Działy wieloletnich ram finansowych i linie budżetowe po stronie wydatków, na które wniosek/inicjatywa ma wpływ.....	10
3.2.	Szacunkowy wpływ finansowy wniosku na środki	12
3.2.1.	Podsumowanie szacunkowego wpływu na środki operacyjne.....	12
3.2.1.1.	Środki z uchwalonego budżetu	12
3.2.1.2.	Środki z zewnętrznych dochodów przeznaczonych na określony cel	17
3.2.2.	Szacowany produkt finansowany ze środków operacyjnych.....	22
3.2.3.	Podsumowanie szacunkowego wpływu na środki administracyjne.....	24
3.2.3.1.	Środki z uchwalonego budżetu	24
3.2.3.2.	Środki z zewnętrznych dochodów przeznaczonych na określony cel	24
3.2.3.3.	Ogółem środki.....	24
3.2.4.	Szacowane zapotrzebowanie na zasoby ludzkie	25
3.2.4.1.	Finansowane z uchwalonego budżetu.....	25
3.2.4.2.	Finansowane z zewnętrznych dochodów przeznaczonych na określony cel	26
3.2.4.3.	Zapotrzebowanie na zasoby ludzkie ogółem	26
3.2.5.	Przegląd szacowanego wpływu na inwestycje związane z technologiami cyfrowymi.....	28
3.2.6.	Zgodność z obowiązującymi wieloletnimi ramami finansowymi	28
3.2.7.	Udział osób trzecich w finansowaniu	28
3.3.	Szacunkowy wpływ na dochody	29
4.	WYMIAR CYFROWY.....	29
4.1.	Wymogi cyfrowe.....	30
4.2.	Dane	30
4.3.	Rozwiązania cyfrowe	31
4.4.	Ocena interoperacyjności	31
4.5.	Środki wspierające cyfrowe wdrażanie.....	32

1. STRUKTURA WNIOSKU/INICJATYWY

1.1. Tytuł wniosku/inicjatywy

Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego w Mołdawii.

1.2. Obszary polityki, których dotyczy wniosek/inicjatywa

Stosunki UE z resztą świata

1.3. Cel(e)

1.3.1. Cel(e) ogólny(-e)

Strategiczne cele Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego (zwanego dalej „Instrumentem”) to: a) wspieranie procesu rozszerzenia przez przyspieszenie dostosowania do wartości, przepisów, zasad, norm, polityk i praktyk Unii („unijny dorobek prawny”) dzięki przyjęciu i wdrożeniu reform z myślą o przyszłym członkostwie w Unii; b) wspieranie stopniowej integracji Mołdawii z jednolitym rynkiem Unii; oraz c) przyspieszenie konwergencji społeczno-gospodarczej gospodarki Mołdawii z Unią. Pozwoli to Mołdawii uzyskać wsparcie na poziomie porównywalnym z innymi państwami kandydującymi, zwłaszcza że Mołdawia nie jest objęta Instrumentem Pomocy Przedakcesyjnej.

1.3.2. Cel(e) szczegółowy(-e)

Cel szczegółowy

Cele szczegółowe Instrumentu to:

a) dalsze uwypuklenie kwestii podstawowych dotyczących procesu rozszerzenia, w tym praworządności i praw podstawowych, a także wzmocnienie funkcjonowania instytucji demokratycznych, z uwzględnieniem depolaryzacji, administracji publicznej i spełnienia kryteriów gospodarczych; obejmuje to propagowanie niezależnego sądownictwa, zwiększenie bezpieczeństwa i stabilności, intensyfikację walki z nadużyciami finansowymi i wszelkimi formami korupcji, w tym korupcją na wysokim szczeblu i nepotyzmem, walkę z przestępczością zorganizowaną, przestępczością transgraniczną i praniem pieniędzy, a także z finansowaniem terroryzmu, uchylaniem się od opodatkowania i oszustwami podatkowymi oraz unikaniem opodatkowania; zwiększanie poziomu przestrzegania prawa międzynarodowego; wzmacnianie wolności i niezależności mediów oraz wolności akademickiej; zwalczanie mowy nienawiści; tworzenie otoczenia sprzyjającego działalności społeczeństwa obywatelskiego, wspieranie dialogu społecznego; propagowanie równości płci, uwzględniania aspektu płci oraz wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt, niedyskryminacji i tolerancji, zapewnienie i wzmocnienie poszanowania praw uchodźców i osób należących do mniejszości, w tym mniejszości narodowych i społeczności romskiej, a także praw lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transpłciowych i interseksualnych;

b) osiągnięcie postępów, jeśli chodzi o pełne dostosowanie polityki Mołdawii do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) UE, w tym w obszarze środków ograniczających;

c) zwalczanie dezinformacji i zagranicznych manipulacji informacjami oraz ingerencji w informacje, które dotyczą spraw Unii i jej wartości;

- d) dążenie do harmonizacji polityki wizowej z Unią;
- e) zwiększenie skuteczności administracji publicznej, budowanie zdolności i inwestowanie w służby administracyjne Mołdawii; gwarantowanie dostępu do informacji oraz kontroli publicznej, a także dbałość o to, aby w procesy decyzyjne angażowano społeczeństwo obywatelskie; wspieranie przejrzystości, rozliczalności, reform strukturalnych oraz dobrych rządów na wszystkich szczeblach, w tym pod względem uprawnień nadzorczych i śledczych w obszarze dystrybucji środków publicznych i dostępu do nich, a także w obszarze zarządzania finansami publicznymi oraz kontroli zamówień publicznych i pomocy państwa; wspieranie inicjatyw i organów pomagających wspierać i egzekwować międzynarodowy wymiar sprawiedliwości w Mołdawii;
- f) przyspieszenie transformacji Mołdawii w zrównoważoną, neutralną dla klimatu i inkluzywną gospodarkę, zdolną do stawiania czoła presji konkurencyjnej jednolitego rynku Unii, oraz w stabilne otoczenie inwestycyjne, a także zmniejszenie jej strategicznych zależności;
- g) wspieranie integracji gospodarczej Mołdawii z jednolitym rynkiem Unii – w szczególności dzięki większym przepływom handlowym i inwestycyjnym – oraz odpornych unijnych łańcuchów wartości;
- h) wspieranie ściślejszej integracji z jednolitym rynkiem Unii dzięki lepszej i bardziej zrównoważonej łączalności zgodnie z sieciami transeuropejskimi, aby wzmocnić relacje dobrosąsiedzkie oraz kontakty międzyludzkie;
- i) przyspieszenie włączającej i zrównoważonej transformacji ekologicznej w kierunku neutralności klimatycznej do 2050 r. zgodnie z porozumieniem paryskim i Zielonym Ładem, z uwzględnieniem wszystkich sektorów gospodarki, w szczególności energetyki, w tym procesu przejścia na zdekarbonizowaną gospodarkę o obiegu zamkniętym neutralną dla klimatu i odporną na jego zmianę, przy jednoczesnym zagwarantowaniu zgodności wszystkich inwestycji z zasadą „nie czynić poważnych szkód”;
- j) propagowanie transformacji cyfrowej i umiejętności cyfrowych jako czynników umożliwiających zrównoważony rozwój i inkluzywny wzrost;
- k) pobudzanie innowacji, badań naukowych i współpracy między instytucjami akademickimi a przemysłem, które wspierają transformację ekologiczną i cyfrową i promują lokalny przemysł, w szczególności lokalne mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz przedsiębiorstwa typu start-up;
- l) wspieranie wysokiej jakości kształcenia, szkoleń, możliwości przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji na wszystkich szczeblach – ze szczególnym uwzględnieniem młodych ludzi, w tym przeciwdziałania bezrobociu wśród nich – zapobieganie drenażowi mózgów i wspieranie społeczności znajdujących się w trudnej sytuacji, w tym uchodźców, a także wspieranie polityki zatrudnienia zgodnie z Europejskim filarem praw socjalnych, w tym praw pracowniczych, oraz zwalczanie ubóstwa.

1.3.3. Oczekiwane wyniki i wpływ

Należy wskazać, jakie efekty przyniesie wniosek/inicjatywa beneficjentom/grupie docelowej.

Oczekuje się, że wsparcie w ramach Instrumentu umożliwi Mołdawii realizację reform i inwestycji niezbędnych do zwiększenia konkurencyjności jej gospodarki i konwergencji z Unią. Wdrażanie Instrumentu powinno również usprawnić systemy kontroli wewnętrznej i zarządzania finansami publicznymi Mołdawii, a także wdrażanie kwestii podstawowych dotyczących procesu rozszerzenia, zwłaszcza tych związanych z praworządnością oraz walką z korupcją, nadużyciami finansowymi i przestępczością zorganizowaną. Oczekuje się, że Instrument umożliwi Mołdawii wcześniejsze czerpanie korzyści z jednolitego rynku UE i ułatwi jej integrację z UE.

1.3.4. *Wskaźniki dotyczące realizacji celów*

Należy wskazać wskaźniki stosowane do monitorowania postępów i osiągnięć.

Szczegółowe wskaźniki zostaną określone w programie reform. Wskaźniki te powinny opierać się na wskaźnikach uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym. Wskaźniki powinny być adekwatne, akceptowane, wiarygodne, proste i rzetelne.

1.4. **Wniosek/inicjatywa dotyczy:**

- ☒ nowego działania
- ☐ nowego działania, będącego następstwem projektu pilotażowego/działania przygotowawczego⁵
- ☐ przedłużenia bieżącego działania
- ☐ połączenia lub przekształcenia co najmniej jednego działania pod kątem innego/nowego działania

1.5. **Uzasadnienie wniosku/inicjatywy**

1.5.1. *Potrzeby, które należy zaspokoić w perspektywie krótko- lub długoterminowej, w tym szczegółowy terminarz przebiegu realizacji inicjatywy*

Produkcja gospodarcza i konkurencyjność Mołdawii pozostają w tyle za średnią UE pomimo postępów tego kraju na drodze do przystąpienia do UE. Należy pilnie zapewnić Mołdawii podobne wsparcie, jak otrzymują inne kraje przystępujące negocjujące z UE, aby wspierać zarówno konwergencję społeczno-gospodarczą, jak i realizację szerszego programu rozszerzenia.

Aby w pełni skorzystać z możliwości, jakie daje plan wzrostu gospodarczego, Mołdawia przygotuje program reform, w którym określone zostaną kluczowe środki, jakie kraj zamierza zrealizować w latach 2025–2027 w celu przyspieszenia wzrostu społeczno-gospodarczego i konwergencji z UE. Program reform zostanie skonsultowany z Komisją, przez nią oceniony, a także zatwierdzony.

Program reform będzie spójny ze strategią wzrostu gospodarczego kraju i dostosowany do jego ścieżki rozszerzenia. Będzie on obejmował kluczowe reformy w kwestiach podstawowych określone w procesie akcesyjnym, a także główne reformy społeczno-gospodarcze mające na celu wyeliminowanie strukturalnych braków hamujących wzrost kraju, które to reformy zostaną włączone do programu reform.

Instrument będzie centralnym elementem planu wzrostu gospodarczego i wprowadzi surową warunkowość, ponieważ wypłaty środków finansowych UE będą uzależnione od osiągniętych postępów, w szczególności w odniesieniu do

⁵ O którym mowa w art. 58 ust. 2 lit. a) lub b) rozporządzenia finansowego.

zwiększenia konwergencji społeczno-gospodarczej i konkurencyjności, a także w obszarze kwestii podstawowych.

Podobnie jak w przypadku planu wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich, nowy Instrument będzie wdrażany za pomocą mechanizmów realizacji, które wybrano w celu maksymalnie szybkiego przeprowadzenia reform i realizacji powiązanych inwestycji, przy jednoczesnym utrzymaniu niezbędnych kontroli i ograniczeniu do minimum obciążeń administracyjnych dla Komisji, Mołdawii i innych partnerów wykonawczych. Wsparcie będzie udzielane za pośrednictwem trzech mechanizmów realizacji: 1) bezpośrednie wsparcie dla budżetu krajowego Mołdawii 2) wsparcie inwestycji za pośrednictwem platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa oraz 3) pozostałe bezzwrotne wsparcie.

Bezpośrednie wypłaty na rzecz budżetu krajowego i udostępnianie środków finansowych na potrzeby składania wniosków inwestycyjnych będą uzależnione od postępów i spełnienia warunków płatności określonych w programie reform. Warunki płatności będą zbiorem etapów jakościowych i ilościowych oraz powiązaniem harmonogramem wypłat w odniesieniu do konkretnych reform społeczno-gospodarczych, co ma na celu pobudzenie wzrostu gospodarczego, skierowanie kraju na ścieżkę trwałej konwergencji i ukierunkowanie go na konkretne reformy związane z kwestiami podstawowymi dotyczącymi procesu rozszerzenia, w tym z praworządnością oraz walką z korupcją i przestępczością zorganizowaną. Po tym, jak program reform zostanie zatwierdzony przez Komisję (w drodze decyzji wykonawczej Komisji) oraz zawarte zostaną umowa dotycząca Instrumentu i umowa pożyczki, Mołdawia będzie kwalifikowała się do otrzymania płatności zaliczkowych.

Ogólne warunki płatności, które należy spełnić w celu uruchomienia środków finansowych, to stabilność makrofinansowa, należyte zarządzanie finansami publicznymi, przejrzystość i nadzór nad budżetem. Płatności będą realizowane zgodnie z ustalonym harmonogramem półrocznym, na podstawie należycie uzasadnionych wniosków o uruchomienie środków finansowych złożonych przez Mołdawię i po weryfikacji przez Komisję spełnienia odpowiednich warunków płatności. Jeśli warunki płatności nie zostaną spełnione, Komisja wstrzyma lub potrąci odpowiednią kwotę z płatności.

Wypłata odpowiednich wstrzymanych środków może nastąpić w czasie 12 miesięcy po pierwotnym terminie określonym w programie reform, z zastrzeżeniem spełnienia warunków płatności.

Inwestycje przewidziane w programie reform będą wspierane za pośrednictwem platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa. Powiązane projekty lub programy będą przedkładane zarządowi platformy do zaopiniowania dopiero po dokonaniu przez Komisję oceny spełnienia odpowiednich warunków płatności.

- 1.5.2. *Wartość dodana z tytułu zaangażowania Unii Europejskiej (może wynikać z różnych czynników, na przykład korzyści koordynacyjnych, pewności prawa, większej efektywności lub komplementarności). Na potrzeby tej sekcji „wartość dodaną z tytułu zaangażowania Unii Europejskiej” należy rozumieć jako wartość wynikającą z unijnej interwencji, wykraczającą poza wartość, która zostałaby wytworzona przez same państwa członkowskie.*

Działania na poziomie Unii są niezbędne do osiągnięcia przyspieszonej konwergencji gospodarczej Mołdawii z UE na drodze do potencjalnego członkostwa

w Unii. Ze względu na wielkość niezbędnej pomocy Mołdawia będzie potrzebować trwałego wsparcia zewnętrznego, jakiego żadne państwo członkowskie ani pojedynczy darczyńca nie byłoby w stanie zapewnić samodzielnie. Unia jest w wyjątkowym położeniu, umożliwiającym udzielenie Mołdawii wieloletniej pomocy zewnętrznej w sposób terminowy, skoordynowany i przewidywalny. Unia może również wykorzystać swoją zdolność pożyczkową, aby udzielić Mołdawii pożyczki na korzystnych warunkach, a także zapewnić dotacje w perspektywie wieloletniej.

1.5.3. *Główne wnioski wyciągnięte z podobnych działań*

Instrument będzie opierał się na wnioskach wyciągniętych z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, który ustanowiono w 2020 r., a także z niedawno zaproponowanego Instrumentu na rzecz Ukrainy, który został przyjęty w lutym 2024 r. Co najważniejsze, Instrument jest wzorowany na Instrumencie Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich, zaproponowanym w listopadzie 2023 r. i przyjętym w maju 2024 r. Aby zapewnić równe traktowanie wszystkich krajów kandydujących, odzwierciedla on w jak największym stopniu rozporządzenie ustanawiające Instrument Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich w jego ostatecznej formie, tak aby uwzględnić już wszystkie ewentualne uwagi i uzupełnienia ze strony współprawodawców i innych służb Komisji. Instrument wykorzystuje istniejące mechanizmy, a mianowicie bezpośrednią pomoc finansową podobną do wsparcia budżetowego, a w przypadku inwestycji – platformę inwestycyjną dla krajów objętych polityką sąsiedztwa. Oba te instrumenty dowiodły, że finansowanie UE może zapewnić znaczny efekt dźwigni, jeżeli jest wykorzystywane wraz z finansowaniem od innych darczyńców w kontekście łączenia.

1.5.4. *Spójność z wieloletnimi ramami finansowymi oraz możliwa synergia z innymi właściwymi instrumentami*

Proponowany Instrument ma na celu wyposażenie Unii w instrument prawny, który pozwoli jej wspierać lepszą konwergencję społeczno-gospodarczą Mołdawii na jej drodze do członkostwa w Unii. Całkowita kwota Instrumentu ma być przekazana w formie pożyczek i bezzwrotnego wsparcia. Bezzwrotne wsparcie powinno być finansowane z puli środków finansowych przydzielonych na program geograficzny „Sąsiedztwo” na podstawie art. 6 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (UE) 2021/947. Wszystkie przepisy ISWMR – „Globalny wymiar Europy” mają nadal zastosowanie, chyba że w niniejszym rozporządzeniu wskazano inaczej. Wsparcie w formie pożyczek jest dostępne w kwocie do 1 500 mln EUR na okres od 1 stycznia 2025 r. do 30 czerwca 2029 r. Kwota ta nie stanowi części kwoty gwarancji na działania zewnętrzne w rozumieniu art. 31 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/947. Pożyczki będą zagwarantowane poprzez wspólny fundusz rezerw przy wskaźniku zasilania rezerw wynoszącym 9 %.

1.5.5. *Ocena różnych dostępnych możliwości finansowania, w tym możliwości przegrupowania środków*

Budżet Unii zapewnia już wsparcie w przygotowaniach do ewentualnego przystąpienia do UE innym krajom kandydującym za pośrednictwem Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III), który obejmuje Bałkany Zachodnie i Turcję, i opiera się na dotacjach, instrumentach łączonych i gwarancjach budżetowych. Równoczesne wsparcie w ramach Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu

Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich ma na celu wyłącznie przyspieszenie konwergencji społeczno-gospodarczej Bałkanów Zachodnich i opiera się na innym podejściu, tworząc silną zależność między wypełnianiem zobowiązań w zakresie reform a dostępem do finansowania.

Mołdawia rozpoczęła już negocjacje akcesyjne, ale nadal jest objęta programem ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, który nie dysponuje specjalnym instrumentem zaspokajającym szczególne dodatkowe potrzeby wynikające z pomocy przedakcesyjnej. Wraz z nową dynamiką rozszerzenia należy zapewnić Mołdawii porównywalny poziom wsparcia w celu przygotowania jej do ewentualnego przyszłego przystąpienia. Ze względu na zaawansowany etap wdrażania instrumentu IPA III nie jest możliwe ponowne otwarcie instrumentu dla innych krajów kandydujących, niezależnie od faktu, że udzielenie pożyczek w ramach instrumentu nie jest możliwe. Dlatego też potrzebny jest nowy instrument, aby zapewnić podobny poziom wsparcia pod względem finansowania i sposobów finansowania jak w przypadku Bałkanów Zachodnich i Ukrainy.

Aby zapewnić sprawną i przejrzystą realizację wszelkich inwestycji określonych w programie reform, Komisja zamierza stosować sprawdzoną metodykę platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa, przy jednoczesnym utrzymaniu wyżej wymienionej warunkowości.

1.6. Czas trwania wniosku/inicjatywy i jego/jej wpływu finansowego

☒ Ograniczony czas trwania

- ☐ Czas trwania wniosku/inicjatywy: od [DD/MM]RRRR r. do [DD/MM]RRRR r.
- ☒ Czas trwania wpływu finansowego: od 2025 r. do 2027 r. w odniesieniu do środków na zobowiązania oraz od 2025 r. w odniesieniu do środków na płatności.

☐ Nieograniczony czas trwania

- Wprowadzenie w życie z okresem rozruchu od RRRR r. do RRRR r.,
- po którym następuje faza operacyjna.

1.7. Planowane metody wykonania budżetu⁶

☒ Bezpośrednie zarządzanie przez Komisję

- ☐ w ramach jej służb, w tym za pośrednictwem jej pracowników w delegaturach Unii
- ☐ przez agencje wykonawcze

☐ Zarządzanie dzielone z państwami członkowskimi

☒ Zarządzanie pośrednie przez przekazanie zadań związanych z wykonaniem budżetu:

- ☐ państwom trzecim lub organom przez nie wyznaczonym
- ☐ organizacjom międzynarodowym i ich agencjom (wyszczególnić)
- ☐ Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu i Europejskiemu Funduszowi Inwestycyjnemu
- ☐ organom, o których mowa w art. 70 i 71 rozporządzenia finansowego
- ☐ organom prawa publicznego
- ☐ podmiotom podlegającym prawu prywatnemu, które świadczą usługi użyteczności publicznej, w zakresie, w jakim są im zapewnione odpowiednie gwarancje finansowe
- ☐ podmiotom podlegającym prawu prywatnemu państwa członkowskiego, którym powierzono realizację partnerstwa publiczno-prywatnego i zapewniono odpowiednie gwarancje finansowe
- ☐ podmiotom lub osobom odpowiedzialnym za wykonanie określonych działań w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa na mocy tytułu V Traktatu o Unii Europejskiej oraz określonym we właściwym podstawowym akcie prawnym
- ☐ podmiotom mającym siedzibę w państwie członkowskim, podlegającym prawu prywatnemu państwa członkowskiego lub prawu Unii i kwalifikującym się, zgodnie z przepisami sektorowymi, do powierzenia im wykonywania środków finansowych Unii lub gwarancji budżetowych, w zakresie, w jakim podmioty te są kontrolowane przez podmioty prawa publicznego lub podmioty podlegające

⁶ Szczegóły dotyczące metod wykonania budżetu oraz odniesienia do rozporządzenia finansowego znajdują się na stronie BUDGpedia: <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>.

prawu prywatnemu świadczące usługi użyteczności publicznej, a także posiadają odpowiednie gwarancje finansowe w formie odpowiedzialności solidarnej organów kontrolnych lub równoważne gwarancje finansowe, które mogą być ograniczone, w odniesieniu do każdego działania, do maksymalnej kwoty wsparcia Unii.

2. ŚRODKI ZARZĄDZANIA

2.1. Zasady nadzoru i sprawozdawczości

Konkretne etapy ilościowe i jakościowe zostaną określone w programie reform (zatwierdzonym przez Komisję w decyzji wykonawczej), tak aby można było monitorować spełnianie warunków płatności. Mołdawia będzie co pół roku składała należycie uzasadniony wniosek o uwolnienie bezzwrotnego wsparcia finansowego i pożyczki, określając, w jaki sposób osiągnięto w zadowalającym stopniu spełnienie tych warunków, na podstawie etapów ilościowych i jakościowych określonych w decyzji wykonawczej. W umowie dotyczącej Instrumentu zawartej z Mołdawią określone zostaną ponadto wskaźniki sprawozdawczości i monitorowania, które powinny umożliwić szersze monitorowanie i sprawozdawczość w zakresie postępów w realizacji ogólnych i szczegółowych celów Instrumentu. Komisja będzie corocznie składać Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i komitetowi, o którym mowa w art. 27, sprawozdanie z wykonywania środków finansowych udostępnionych w ramach Instrumentu, a także z postępów w osiąganiu celów. Komisja przeprowadzi również ocenę *ex post* rozporządzenia.

2.2. System zarządzania i kontroli

2.2.1. *Uzasadnienie dla proponowanych metod wykonania budżetu, mechanizmów finansowania wykonania, sposobów dokonywania płatności i strategii kontroli*

Instrument będzie wdrażany w ramach zarządzania bezpośredniego i pośredniego. Część będzie miała formę zarządzania bezpośredniego z bezpośrednim przekazaniem środków do budżetu państwa Mołdawii, natomiast część będzie udostępniona przez Mołdawię na projekty inwestycyjne zatwierdzone w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa.

Strategia kontroli zostanie dostosowana do wdrożenia w ramach każdego z tych filarów, z wykorzystaniem monitorowania, oceny i audytów. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na wdrażanie środków udostępnianych Mołdawii w ramach bezpośredniej pomocy finansowej oraz na monitorowanie zobowiązania Mołdawii do zapewnienia z góry określonego udziału procentowego środków na projekty zatwierdzone w ramach platformy inwestycyjnej dla krajów objętych polityką sąsiedztwa. Uruchomienie środków finansowych będzie odbywać się zgodnie z ustalonym harmonogramem półrocznym, na podstawie wniosków złożonych przez Mołdawię i po weryfikacji przez Komisję spełnienia odpowiednich warunków płatności. Dzięki wielopoziomowej strukturze istniejących mechanizmów kontroli dostępne są zintegrowane ramy zapewniające wdrożenie wszystkich odpowiednich środków ochrony interesów finansowych Unii. Zagwarantuje to uwzględnienie zasady proporcjonalności i konkretnych warunków, na jakich funkcjonował będzie Instrument. Ponadto środki w ramach programu reform powinny przyczyniać się do poprawy skutecznego systemu zarządzania finansami publicznymi i ich kontroli, zwalczania prania pieniędzy, unikania opodatkowania, uchylania się od opodatkowania, nadużyć finansowych i przestępczości zorganizowanej oraz do skutecznego systemu kontroli pomocy państwa, mającego na celu zapewnienie sprawiedliwych warunków wszystkim przedsiębiorstwom. Program reform będzie zawierać opis takich systemów, a także konkretne etapy związane z rozdziałem 32, aby wesprzeć Mołdawię w dostosowaniu jej wymogów dotyczących audytu i kontroli do standardów unijnych. W przypadku gdy wniosek o uruchomienie środków finansowych obejmuje etap związany z rozdziałem 32, Komisja przyjmie

decyzję zezwalającą na uruchomienie środków finansowych, jedynie jeżeli pozytywnie oceni ten etap.

2.2.2. *Informacje dotyczące zidentyfikowanego ryzyka i systemów kontroli wewnętrznej ustanowionych w celu jego ograniczenia*

Główne ryzyko zidentyfikowane w odniesieniu do finansowania dotyczy niespełnienia warunków płatności związanych z wypłatą finansowania. W celu ograniczenia tego ryzyka wprowadzone zostaną następujące środki:

- przeprowadzana przez Komisję ocena spełnienia odpowiednich warunków płatności przed wypłatą środków finansowych, z możliwością wstrzymania wypłaty tych środków;
- zmniejszenie lub wstrzymanie udzielonego wsparcia lub odzyskanie wszelkich kwot wydatkowanych na osiągnięcie celów Instrumentu w przypadkach nieprawidłowości, nadużyć finansowych, korupcji i konfliktów interesów mających wpływ na interesy finansowe Unii, które nie zostały wyeliminowane przez Mołdawię, lub w przypadkach poważnego naruszenia obowiązku wynikającego z umów zawartych z Mołdawią;
- zawieszenie finansowania w przypadku niespełnienia przez Mołdawię warunków wstępnych określonych w art. 5;
- w przypadku gdy wniosek o uruchomienie środków finansowych obejmuje etap związany z rozdziałem 32, Komisja przyjmie decyzję zezwalającą na uruchomienie środków finansowych, jedynie jeżeli pozytywnie oceni ten etap.

2.2.3. *Oszacowanie i uzasadnienie efektywności kosztowej kontroli (relacja kosztów kontroli do wartości zarządzanych funduszy powiązanych) oraz ocena prawdopodobnego ryzyka błędu (przy płatności i przy zamykaniu)*

Wkład finansowy zostanie przekazany Mołdawii w formie finansowania niepowiązanego z kosztami odnośnych operacji, o którym mowa w art. 125 ust. 1 lit. a) rozporządzenia finansowego.

2.3. **Środki zapobiegania nadużyciom finansowym i nieprawidłowościom**

Wniosek zawiera szczegółowe przepisy dotyczące ochrony interesów finansowych Unii. W Instrumencie przewidziano silny system audytu i kontroli określony jako mechanizm wielopoziomowy: reforma systemów audytu i kontroli Mołdawii będzie ujęta jako część reform w ramach programu reform; Komisja może ponadto przeprowadzać szczegółowe przeglądy systemów wykonania budżetu krajowego oparte na ocenie ryzyka i dialogu z krajowymi instytucjami audytowymi oraz wydawać zalecenia dotyczące usprawnienia tych systemów. Zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) 2024/2509 należy ponadto przyznać OLAF-owi, Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu i Prokuraturze Europejskiej (EPPO) niezbędne prawa i dostęp na potrzeby wykonywania zadań. Część inwestycyjna Instrumentu będzie realizowana z międzynarodowymi instytucjami finansowymi z uwzględnieniem ocen spełnienia wymogów dotyczących filarów i umów ramowych zawartych z tymi instytucjami.

3. SZACUNKOWY WPLYW FINANSOWY WNIOSKU/INICJATYWY

3.1. Działy wieloletnich ram finansowych i linie budżetowe po stronie wydatków, na które wniosek/inicjatywa ma wpływ

- Istniejące linie budżetowe

Według działów wieloletnich ram finansowych i linii budżetowych

Dział wieloletnich ram finansowych	Linia budżetowa	Rodzaj środków	Wkład			
	Numer	Zróżn. / niezróżn. ³	państw EFTA ⁴	krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących ⁵	innych państw trzecich	pochodzący z pozostałych dochodów przeznaczonych na określony cel
6	14.01.01.01 Wydatki na wsparcie dotyczące Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej — „Globalny wymiar Europy”	Niezróżn. Zróżn. Zróżn.	NIE	NIE	NIE	NIE
6	14.02.01.11 Wschodnie sąsiedztwo		NIE	NIE	NIE	NIE
6	14.02.01.70 ISWMR — „Globalny wymiar Europy” — Tworzenie rezerw wspólnego funduszu rezerw		NIE	NIE	NIE	NIE

3.2. Szacunkowy wpływ finansowy wniosku na środki

3.2.1. Podsumowanie szacunkowego wpływu na środki operacyjne

- ☐ Wniosek/inicjatywa nie wiąże się z koniecznością wykorzystania środków operacyjnych
- ☒ Wniosek/inicjatywa wiąże się z koniecznością wykorzystania środków operacyjnych, jak określono poniżej

3.2.1.1. Środki z uchwalonego budżetu

w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

Dział wieloletnich ram finansowych	6	Sąsiedztwo i świat
---	---	--------------------

Dyrekcja Generalna: NEAR			Rok 2025 ⁷	Rok 2026	Rok 2027	OGÓŁEM
○ Środki operacyjne						
14.02.01.11 ⁸	Środki na zobowiązania	(1a)	93,600	93,600	93,600	280,800
	Środki płatności	(2a)	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
14.02.01.70	Środki na zobowiązania	(1b)	45,000	45,000	45,000	135,000
	Środki płatności	(2b)	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
Środki administracyjne finansowane ze środków przydzielonych na określone programy ⁹						
14.01.01.01		(3)	1,400	1,400	1,400	4,200
OGÓŁEM środki	Środki na	=1a+1b	140,000	140,000	140,000	420,000

⁷ Rok N jest rokiem, w którym rozpoczyna się realizację wniosku/inicjatywy. „N” należy zastąpić oczekiwanym pierwszym rokiem realizacji (np.: 2021). Tak samo należy postąpić dla kolejnych lat.

⁸ Zgodnie z oficjalną nomenklaturą budżetową.

⁹ Wsparcie techniczne lub administracyjne oraz wydatki na wsparcie realizacji programów lub działań UE (dawne linie „BA”), pośrednie badania naukowe, bezpośrednie badania naukowe.

dla Dyrekcji Generalnej NEAR	zobowiązania	+3				
	Środki na płatności	=2a+2b +3	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
○ OGÓŁEM środki operacyjne	Środki na zobowiązania	(4)	138,600	138,600	138,600	415,800
	Środki na płatności	(5)	p. m.	p. m.	p. m.	
○ OGÓŁEM środki administracyjne finansowane ze środków przydzielonych na określone programy		(6)	1,400	1,400	1,400	4,200
OGÓŁEM środki na DZIAŁ 6 wieloletnich ram finansowych	Środki na zobowiązania	=4+ 6	140,000	140,000	140,000	420,000
	Środki na płatności	=5+ 6	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

Dział wieloletnich ram finansowych		7	„Wydatki administracyjne” ¹⁰					
DG NEAR			Rok 2024	Rok 2025	Rok 2026	Rok 2027	OGÓŁEM WRF 2021– 2027	
• Zasoby ludzkie			0,000	0,356	0,356	0,356	1,068	
• Pozostałe wydatki administracyjne			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
OGÓŁEM DG NEAR		Środki	0,000	0,356	0,356	0,356	1,068	

OGÓŁEM środki na DZIAŁ 7 wieloletnich ram finansowych	(Środki na zobowiązania ogółem = środki na płatności ogółem)	0,000	0,356	0,356	0,356	1,068
--	--	--------------	-------	-------	-------	--------------

¹⁰ Niezbędne środki należy określić na podstawie danych dotyczących średnich rocznych kosztów, dostępnych na odpowiedniej stronie internetowej BUDGpedia.

w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

		Rok 2024	Rok 2025	Rok 2026	Rok 2027	OGÓŁEM WRF 2021– 2027
OGÓŁEM środki na DZIAŁY od 1 do 7	Środki na zobowiązania	0,000	140,356	140,356	140,356	421,068
wieloletnich ram finansowych	Środki na płatności	0,000	140,356	140,356	140,356	421,068

3.2.2. Szacowany produkt finansowany ze środków operacyjnych (nie wypełniać w przypadku agencji zdecentralizowanych)

Środki na zobowiązania w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

Cele ogólne	Rok 2025	Rok 2026	Rok 2027	OGÓŁEM
a) wspieranie procesu rozszerzenia przez przyspieszenie dostosowania do wartości, przepisów, zasad, norm, polityk i praktyk Unii („unijny dorobek prawny”) dzięki przyjęciu i wdrożeniu reform z myślą o przyszłym członkostwie w Unii	138,600	138,600	138,600	415,800
b) wspieranie stopniowej integracji Mołdawii z jednolitym rynkiem Unii				
c) przyspieszenie konwergencji społeczno-gospodarczej gospodarki Mołdawii z Unią				
OGÓŁEM środki	138,600	138,600	138,600	415,800

3.2.3. Podsumowanie szacunkowego wpływu na środki administracyjne

- ☐ Wniosek/inicjatywa nie wiąże się z koniecznością wykorzystania środków administracyjnych
- ☒ Wniosek/inicjatywa wiąże się z koniecznością wykorzystania środków administracyjnych, jak określono poniżej

3.2.3.1. Środki z uchwalonego budżetu

ZATWIERDZONE ŚRODKI	Rok 2024	Rok 2025	Rok 2026	Rok 2027	OGÓŁEM 2021–2027
DZIAŁ 7					
Zasoby ludzkie	0,000	0,356	0,356	0,356	1,068
Pozostałe wydatki administracyjne	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Suma częściowa DZIAŁ 7	0,000	0,356	0,356	0,356	1,068
Poza DZIAŁEM 7					
Zasoby ludzkie	0,000	0,661	0,661	0,661	1,983
Pozostałe wydatki o charakterze administracyjnym	0,000	0,739	0,739	0,739	2,217
Suma częściowa poza DZIAŁEM 7	0,000	1,400	1,400	1,400	4,200
OGÓŁEM	0,000	1,756	1,756	1,756	5,268

Potrzeby w zakresie środków na zasoby ludzkie i inne wydatki o charakterze administracyjnym zostaną pokryte ze środków dyrekcji generalnej już przydzielonych na zarządzanie tym działaniem lub przesuniętych w ramach dyrekcji generalnej, uzupełnionych w razie potrzeby wszelkimi dodatkowymi zasobami, które mogą zostać przydzielone zarządzającej dyrekcji generalnej w ramach procedury rocznego przydziału środków oraz w świetle istniejących ograniczeń budżetowych. Powyższe dane liczbowe odzwierciedlają dodatkowe potrzeby DG NEAR.

Opis zadań do wykonania:

Urzednicy i pracownicy zatrudnieni na czas określony	Zatrudnione osoby będą zajmować się opracowywaniem polityki, zagadnieniami prawnymi, ze szczególnym uwzględnieniem zamówień publicznych, zarządzaniem finansami, zarządzaniem umowami, audytem, monitorowaniem, sprawozdawczością i oceną. 2 AD
Personel zewnętrzny	3 w siedzibie głównej i 2 w delegaturze w Mołdawii. Zatrudnione nowe osoby będą zajmować się opracowywaniem polityki, zagadnieniami prawnymi, ze szczególnym uwzględnieniem zamówień publicznych, zarządzaniem finansami, zarządzaniem umowami, audytem, monitorowaniem, sprawozdawczością i oceną.

3.2.4. Szacowane zapotrzebowanie na zasoby ludzkie

- ☐ Wniosek/inicjatywa nie wiąże się z koniecznością wykorzystania zasobów ludzkich
- ☒ Wniosek/inicjatywa wiąże się z koniecznością wykorzystania zasobów ludzkich, jak określono poniżej

3.2.4.1. Finansowane z uchwalonego budżetu

Wartości szacunkowe należy wyrazić w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC)¹¹

ZATWIERDZONE ŚRODKI		Rok 2024	Rok 2025	Rok 2026	Rok 2027
• Stanowiska przewidziane w planie zatrudnienia (stanowiska urzędników i pracowników zatrudnionych na czas określony)					
20 01 02 01 (w centrali i w biurach przedstawicielstw Komisji)		0	0	0	0
20 01 02 03 (w delegaturach UE)		0	0	0	0
01 01 01 01 (pośrednie badania naukowe)		0	0	0	0
01 01 01 11 (bezpośrednie badania naukowe)		0	0	0	0
Inna linia budżetowa (określić)		0	0	0	0
• Personel zewnętrzny (w EPC)					
20 02 01 (CA, SNE z globalnej koperty finansowej)		0	0	0	0
20 02 03 (CA, LA, SNE i JPD w delegaturach UE)		0	0	0	0
Linia budżetowa na wsparcie adm. [14.01.01.01]	- w centrali	0	0	0	0
	- w delegaturach UE	0	0	0	0
01 01 01 02 (CA, SNE – pośrednie badania naukowe)		0	0	0	0
01 01 01 12 (CA, SNE – bezpośrednie badania naukowe)		0	0	0	0
Inna linia budżetowa (określić) – dział 7		0	0	0	0
Inna linia budżetowa (określić) – poza działem 7		0	0	0	0
OGÓŁEM		0	0	0	0

Personel niezbędny do wdrożenia wniosku (w EPC):

	Personel już pracujący w służbach Komisji	Personel dodatkowy*		
		Finansowany z działu 7	Finansowany z linii BA	Finansowany z opłat
Stanowiska w planie zatrudnienia	Nie dotyczy	Nie dotyczy	2	Nie dotyczy
Personel zewnętrzny (CA, SNE, INT)	Nie dotyczy	Nie dotyczy	5	Nie dotyczy

Opis zadań do wykonania:

Urzędnicy i pracownicy zatrudnieni na czas określony	Zatrudnione osoby będą zajmować się opracowywaniem polityki, zagadnieniami prawnymi, ze szczególnym uwzględnieniem zamówień publicznych, zarządzaniem finansami, zarządzaniem umowami, audytem, monitorowaniem, sprawozdawczością
--	---

¹¹ Proszę określić w tabeli poniżej, ile EPC w ramach wskazanej liczby jest już przydzielonych na zarządzanie tym działaniem lub może zostać przesuniętych w ramach Państwa dyrekcji generalnej oraz jakie są Państwa potrzeby netto.

	i oceną. 2 AD
Personel zewnętrzny	3 w siedzibie głównej i 2 w delegaturze w Mołdawii. Zatrudnione nowe osoby będą zajmować się opracowywaniem polityki, zagadnieniami prawnymi, ze szczególnym uwzględnieniem zamówień publicznych, zarządzaniem finansami, zarządzaniem umowami, audytem, monitorowaniem, sprawozdawczością i oceną.

3.2.5. Przegląd szacowanego wpływu na inwestycje związane z technologiami cyfrowymi

Obowiązkowo w tabeli poniżej: szacowany wpływ wniosku/inicjatywy na inwestycje związane z technologiami cyfrowymi.

W wyjątkowych przypadkach, jeżeli wymaga tego realizacja wniosku/inicjatywy, we wskazanym wierszu należy podać środki z działu 7.

Środki z działów 1–6 należy podać w wierszu „Wydatki na IT wynikające z realizacji polityki tytułem programów operacyjnych”. Te wydatki odnoszą się do budżetu operacyjnego na ponowne wykorzystanie / zakup / rozwój platform / narzędzi informatycznych bezpośrednio związanych z realizacją inicjatywy oraz powiązanych z nimi inwestycji (np. licencje, badania, przechowywanie danych). Informacje podane w tej tabeli powinny zgadzać się z informacjami przedstawionymi w sekcji 4 „Wymiar cyfrowy”.

OGÓŁEM środki na IT i technologie cyfrowe	Rok 2024	Rok 2025	Rok 2026	Rok 2027	OGÓŁEM WRF 2021– 2027
DZIAŁ 7					
Wydatki na IT (ponoszone przez organizację)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Suma częściowa DZIAŁ 7	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Poza DZIAŁEM 7					
Wydatki na IT wynikające z realizacji polityki tytułem programów operacyjnych	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Suma częściowa poza DZIAŁEM 7	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
OGÓŁEM	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

3.2.6. Zgodność z obowiązującymi wieloletnimi ramami finansowymi

Wniosek/inicjatywa:

- ☐ może zostać w pełni sfinansowany(-a) przez przegrupowanie środków w ramach odpowiedniego działu wieloletnich ram finansowych (WRF)
- ☐ wymaga zastosowania nieprzydzielonego marginesu środków w ramach odpowiedniego działu WRF lub zastosowania specjalnych instrumentów zdefiniowanych w rozporządzeniu w sprawie WRF
- ☐ wymaga rewizji WRF

3.2.7. Udział osób trzecich w finansowaniu

Wniosek/inicjatywa:

- ☐ nie przewiduje współfinansowania ze strony osób trzecich
- ☐ przewiduje współfinansowanie ze strony osób trzecich zgodnie z poniższymi szacunkami:

środki w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

	Rok 2024	Rok 2025	Rok 2026	Rok 2027	Ogółem
Określić organ współfinansujący					
OGÓŁEM środki objęte współfinansowaniem					

3.3. Szacunkowy wpływ na dochody

- ☒ Wniosek/inicjatywa nie ma wpływu finansowego na dochody
- ☐ Wniosek/inicjatywa ma wpływ finansowy określony poniżej:
 - ☐ wpływ na zasoby własne
 - ☐ wpływ na dochody inne
 - ☐ Wskazać, czy dochody są przypisane do linii budżetowej po stronie wydatków

w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

Linia budżetowa po stronie dochodów	Środki zapisane w budżecie na bieżący rok budżetowy	Wpływ wniosku/inicjatywy ¹²			
		Rok 2024	Rok 2025	Rok 2026	Rok 2027
Artykuł ...					

W przypadku wpływu na dochody przeznaczone na określony cel należy wskazać linie budżetowe po stronie wydatków, które ten wpływ obejmie.

Pozostałe uwagi (np. metoda/wzór użyte do obliczenia wpływu na dochody albo inne informacje).

4. WYMIAR CYFROWY

4.1. Wymogi cyfrowe

4.2. Dane

¹² W przypadku tradycyjnych zasobów własnych (opłaty celne, opłaty wyrównawcze od cukru) należy wskazać kwoty netto, tzn. kwoty brutto po odliczeniu 20 % na poczet kosztów poboru.

4.3. Rozwiązania cyfrowe

--

4.4. Ocena interoperacyjności

--

4.5. Środki wspierające cyfrowe wdrażanie

--